

GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

2019

GECONSOLIDEERDE WINST- EN VERLIESREKENING OVER 2019

in duizenden euro	Toelichting	2019	2018
Opbrengst Tafelspelen		288.931	265.794
Opbrengst Speelautomaten		383.496	340.032
Troncopbrengst/tips		25.469	23.029
Entreeontvangsten		1.972	1.734
Opbrengst Food & Beverage		27.351	24.413
Overige baten		1.691	1.520
Brutobaten		728.910	656.522
Kansspelbelasting		-202.400	-182.354
Nettobaten		526.510	474.168
Afwikkeling claim		7.226	11.418
Totale baten	1	533.736	485.586
Afschrijvingskosten en bijzondere waardeverminderingen	2	-54.071	-32.741
Personeelskosten	3	-260.832	-241.624
Operationele kosten	4	-127.623	-128.983
Brutobedrijfsresultaat		91.210	82.238
Financieringsbaten	5	1.376	1.185
Financieringslasten	6	-3.166	-834
Aandeel in resultaat deelnemingen	7	162	120
Resultaat voor vennootschapsbelasting		89.582	82.709
Vennootschapsbelasting	8	-21.994	-23.248
Resultaat na belasting		67.588	59.461
Resultaat toe te rekenen aan:			
– Aandeelhouder van de Vennootschap (nettoresultaat)		67.339	59.395
– Minderheidsbelangen		249	66
		67.588	59.461

GECONSOLIDEERD OVERZICHT VAN HET TOTAALRESULTAAT OVER 2019

in duizenden euro	2019	2018
Resultaat over de verslagperiode	67.588	59.461
Overig totaalresultaat te reclassificeren naar winst- en verliesrekening in volgende perioden		
– Valutaomrekeningsverschillen op buitenlandse activiteiten van deelneming	3	-11
Totaal niet-gerealiseerde resultaten, na belastingen	3	-11
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	67.591	59.450
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten toe te rekenen aan:		
– Aandeelhouder van de Vennootschap (nettoresultaat)	67.342	59.384
– Minderheidsbelangen	249	66
	67.591	59.450

De toelichtingen op pagina 83 t/m 123 zijn een integraal onderdeel van deze jaarrekening. Per 1 januari 2019 past Holland Casino IFRS 16 *Leaseovereenkomsten* voor het eerst toe, op basis van de aangepaste retrospectieve benadering. Volgens deze benadering worden de vergelijkende cijfers niet aangepast.

GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2019

in duizenden euro, voor winstbestemming	Toelichting	31-12-2019	31-12-2018
Vaste activa			
Immateriële activa	9	8.980	6.504
Materiële vaste activa	10	247.729	230.106
Gebruiksrechten	11	148.439	-
Latente vennootschapsbelasting	12	11.651	10.139
Nog niet geamortiseerde fees	13	511	638
Deelnemingen	14	1.296	1.171
Totaal vaste activa		418.606	248.558
Vlottende activa			
Voorraden	15	1.015	953
Vorderingen en overlopende activa	16	8.398	6.651
Acute belastingvorderingen	12	1.103	742
Nog niet geamortiseerde fees	13	136	170
Geldmiddelen en kasequivalenten	17	102.255	85.326
Totaal vlottende activa		112.907	93.842
Totale activa		531.513	342.400
Eigen vermogen			
Aandelenkapitaal	18	45	45
Wettelijke reserve		7.418	6.504
Reserve omrekeningsverschillen		-97	-100
Herwaarderingsreserve		1.898	1.898
Overige reserve		167.172	154.671
Onverdeeld resultaat		67.339	59.395
Totaal eigen vermogen toe te rekenen aan aandeelhouder		243.775	222.413
Minderheidsbelang		395	346
Totaal eigen vermogen		244.170	222.759
Langlopende verplichtingen			
Voorzieningen	19	10.546	9.349
Latente vennootschapsbelasting	21	1.868	1.941
Leaseverplichtingen	22	142.205	-
Overige verplichtingen	22	-	5.905
Totaal langlopende verplichtingen		154.619	17.195
Kortlopende verplichtingen			
Voorzieningen	19	3.562	1.828
Handelscrediteuren en overige schulden	22	93.982	79.610
Acute belastingverplichtingen	21	23.454	20.632
Leaseverplichtingen	22	11.726	-
Overige verplichtingen	22	-	376
Totaal kortlopende verplichtingen		132.724	102.446
Totale passiva		531.513	342.400

De toelichtingen op pagina 83 t/m 123 zijn een integraal onderdeel van deze jaarrekening. Per 1 januari 2019 past Holland Casino IFRS 16 *Leaseovereenkomsten* voor het eerst toe, op basis van de aangepaste retrospectieve benadering. Volgens deze benadering worden de vergelijkende cijfers niet aangepast.

MUTATIEOVERZICHT VAN HET GECONSOLIDEERDE EIGEN VERMOGEN OVER 2019

in duizenden euro	Aandelen- kapitaal	Wettelijke reserves	Reserve omreke- nings- verschillen	Herwaar- derings- reserve	Overige reserves	Onverdeeld resultaat	Minder- heids- belang	Totaal
Stand per 1 januari 2018	45	4.448	-89	1.898	131.483	73.480	-	211.265
Resultaat boekjaar	-	-	-	-	-	59.395	66	59.461
Resultaatbestemming	-	-	-	-	73.480	-73.480	-	-
Overige niet-gerealiseerde resultaten 2018	-	-	-11	-	-	-	-	-11
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	-	-	-11	-	73.480	-14.085	66	59.450
Dividenduitkering ³⁸	-	-	-	-	-48.236	-	-	-48.236
Toevoeging inzake ontwikkelingskosten ⁹	-	2.056	-	-	-2.056	-	-	-
Verwerving van dochteronderneming met minderheidsbelangen	-	-	-	-	-	-	280	280
Stand per 31 december 2018	45	6.504	-100	1.898	154.671	59.395	346	222.759
Stand per 1 januari 2019	45	6.504	-100	1.898	154.671	59.395	346	222.759
Resultaat boekjaar	-	-	-	-	-	67.339	249	67.588
Resultaatbestemming	-	-	-	-	59.395	-59.395	-	-
Overige niet-gerealiseerde resultaten 2019	-	-	3	-	-	-	-	3
Totaal gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten	-	-	3	-	59.395	7.944	249	67.591
Dividenduitkering ³⁸	-	-	-	-	-45.980	-	-200	-46.180
Toevoeging inzake ontwikkelingskosten ⁹	-	914	-	-	-914	-	-	-
Stand per 31 december 2019	45	7.418	-97	1.898	167.172	67.339	395	244.170

GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT OVER 2019

in duizenden euro	Toelichting	2019	2018
Resultaat na belasting		67.588	59.461
Aanpassingen voor:			
Resultaat uit deelnemingen	14	-162	-120
Afwikkeling eerder bestaande relatie	4	-	3.610
Afschrijvingslasten materiële en immateriële vaste activa	2	54.071	32.741
Resultaat uit verkopen materiële vaste activa	4	-756	-460
Nettofinancieringslasten/-baten	5,6	1.790	-351
Vennootschapsbelastinglast	8	21.994	23.248
Mutaties:			
Vorderingen	16	-1.747	1.492
Ontvangen verzekeringsclaim brand Groningen	16	-	47.835
Af te wikkelen schade brand Groningen	16	-	-19.726
Voorraden	15	-62	-208
Acute belastingvorderingen	12	-361	232
Handelscrediteuren en overige schulden	22	15.628	-1.071
Voorzieningen	19	2.931	1.262
Overige verplichtingen	21,22	561	4.829
Kasstroom uit operationele activiteiten		161.475	152.774
Betaalde vennootschapsbelasting	8	-21.938	-19.394
Nettokasstroom uit operationele activiteiten		139.537	133.380
Ontvangen rente	5	37	37
Koersresultaten	5	1.339	1.148
Investerings in immateriële vaste activa	9	-4.416	-3.051
Investerings in materiële vaste activa	10	-59.448	-58.192
Opbrengsten uit verkoop materiële vaste activa	4	2.112	1.328
Verwerving dochteronderneming	14	-	-3.750
Ontvangen dividend	14	40	-
Nettokasstroom uit investeringsactiviteiten		-60.336	-62.480
Betaalde financieringskosten	6	-2.350	-939
Betaald dividend	38	-46.180	-48.236
Betalingen uit hoofde van leaseverplichtingen	11	-13.742	-
Nettokasstroom uit financieringsactiviteiten		-62.272	-49.175
Nettokasstroom		16.929	21.725
Geldmiddelen en kasequivalenten per 1 januari	17	85.326	63.601
Geldmiddelen en kasequivalenten per 31 december	17	102.255	85.326

De toelichtingen op pagina 83 t/m 123 zijn een integraal onderdeel van deze jaarrekening. Per 1 januari 2019 past Holland Casino IFRS 16 *Leaseovereenkomsten* voor het eerst toe, op basis van de aangepaste retrospectieve benadering. Volgens deze benadering worden de vergelijkende cijfers niet aangepast.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING OVER HET BOEKJAAR EINDIGEND OP 31 DECEMBER 2019

Algemene informatie

Holland Casino, ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 68662289, exploiteert casinospelen en speelautomaten in Nederland en is statutair gevestigd te 's-Gravenhage in Nederland (feitelijk bezoekadres hoofdkantoor: Neptunusstraat 71, 2132 JP Hoofddorp).

Holland Casino is een staatsdeelneming met het ministerie van Financiën als enige aandeelhouder.

De geconsolideerde jaarrekening van Holland Casino over 2019 omvat de vennootschap en haar dochterondernemingen en de belangen in geassocieerde deelnemingen en entiteiten waarover gezamenlijke zeggenschap wordt uitgeoefend.

De speeltafels en apparaten die Holland Casino in haar casino's heeft zijn zeer specialistisch van aard en vallen onder diverse strenge wet- en regelgeving.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het jaar 2019, dat eindigde op de balansdatum van 31 december 2019.

Continuïteitsveronderstelling

In het boekjaar 2020 is de wereld geconfronteerd met een coronavirus uitbraak (ook wel COVID-19 genoemd), welke door de Wereldgezondheidsorganisatie WHO op 11 maart jl. tot een pandemie is verklaard. Ook Nederland is niet ontsnapt aan de gevolgen van deze uitbraak, met een toenemend aantal besmettingen en overlijdensgevallen tot gevolg.

De Nederlandse regering heeft voordat deze jaarrekening is vastgesteld, reeds diverse maatregelen aangekondigd, welke bijna dagelijks aangescherpt of uitgebreid worden. Holland Casino is hierdoor dusdanig geraakt, dat het heeft moeten besluiten om vanaf donderdagavond 12 maart jl. om middernacht de deuren van al haar veertien vestigingen te sluiten.

Dit besluit heeft de consequentie dat Holland Casino vanaf dat moment geen inkomsten meer genereert. Daarmee is de noodzaak geboren om over te schakelen op een volledig andere modus van strakke sturing op kostenreductie en bewaking van liquiditeit.

Het uitgangspunt daarbij is dat de situatie van gedwongen sluiting minimaal van toepassing is tot en met 28 april 2020 (zoals door de Nederlandse regering is afgekondigd), met in achtneming van de kans dat die periode mogelijk verlengd zou kunnen worden tot 1 juni 2020; in lijn met het verbod op bijeenkomsten en evenementen.

Holland Casino volgt de ontwikkelingen op de voet en heeft verschillende scenario's uitgewerkt om de continuïteit van het bedrijf veilig te stellen. Holland Casino heeft scenario's uitgewerkt voor de situatie dat de gedwongen sluiting van toepassing zou zijn tot 1 juni en 1 augustus, afhankelijk van de ontwikkelingen in de komende weken. Holland Casino heeft zelfs het scenario uitgewerkt voor de situatie waarin haar vestigingen tussen 6 en 12 maanden gedwongen gesloten zouden zijn na datering van dit jaarverslag.

Vanaf het moment van de sluiting heeft Holland Casino direct stappen genomen om kosten met onmiddellijke ingang te reduceren onder andere door middel van een vacaturestop, en het terugbrengen van de inhuur van derden. Daarnaast is met de aandeelhouder overeenstemming bereikt dat Holland Casino over 2019 geen dividend uitkeert. Later in het jaar zal in overleg met de aandeelhouder worden besloten of er een interim-dividend kan worden uitgekeerd.

In de liquiditeitsplanning van Holland Casino zijn voor de verschillende scenario's een aantal aanvullende maatregelen opgenomen, waarvoor de volgende veronderstellingen zijn gehanteerd:

- Holland Casino doet een beroep op het Noodfonds Overbrugging Werkgelegenheid (NOW) voor een periode van 3 maanden. De Nederlandse overheid heeft aangekondigd voor 1 juni 2020 te beslissen of de regeling wordt verlengd. Omdat de ontwikkelingen van de komende periode van invloed zijn op deze beslissing is de totale periode waarin Holland Casino een beroep kan doen op de NOW nog niet met zekerheid te bepalen.
 - Holland Casino maakt tevens gebruik van de in het kader van de coronacrisis ingestelde regelingen die de Nederlandse belastingdienst biedt voor uitstel van betaling van belastingen zoals kansspelbelasting, BTW en loonbelasting voor een periode van 3 maanden. Holland Casino overweegt van de door de belastingdienst aangeboden mogelijkheid voor een langere periode van uitstel gebruik te maken als de situatie als gevolg van de coronacrisis zich daartoe noodzaakt. Een mogelijke toekenning op basis van een ingediend verzoek is nog niet met zekerheid te bepalen.
 - Holland Casino is voornemens om de nieuwbouwprojecten in Utrecht en Venlo voort te zetten. Van het totale budget voor deze projecten is per 31 december 2019 36,9 miljoen euro vastgelegd in investeringsverplichtingen (zie voor details de toelichting onder noot 23). Overige investeringen en projecten kunnen en zullen indien de situatie daarom vraagt, worden uitgesteld of getemporeerd.
 - Holland Casino heeft van de banken die de kredietfaciliteit hebben verstrekt (zie voor details de toelichting onder noot 20) een waiver op de contractvoorwaarden ontvangen voor een periode tot 1 juni 2020 voor de effecten van de coronacrisis en de daarmee samenhangende gedwongen sluiting. Deze termijn komt overeen met de periode waarvoor de overheid voornemens coronamaatregelen heeft afgekondigd. Hierdoor blijft Holland Casino in ieder geval tot 1 juni 2020 toegang houden tot kredietfaciliteiten van tezamen 120 miljoen euro bij ABN Amro en ING, welke op afroep beschikbaar zijn. Op dit ogenblik is niet met zekerheid te bepalen wanneer de overheid de maatregel van gedwongen sluiting zal opheffen, of mogelijk weer opnieuw zal afkondigen bij een verslechtering van de coronacrisis. Na 1 juni kunnen derhalve twee situaties ontstaan:
 - De overheidsrestricties worden opgeheven waardoor de casino's kunnen worden opengesteld en de bedrijfsactiviteiten volledig worden hervat. Derhalve is een waiver niet meer benodigd om gebruik te kunnen maken van de kredietfaciliteit aangezien de 'Events of Default' zich niet meer voordoen, hetgeen Holland Casino de mogelijkheid biedt om aan haar betalingsverplichtingen te kunnen blijven voldoen.
 - De overheidsrestricties zijn nog niet opgeheven en de casino's kunnen nog niet worden opengesteld. Omdat Holland Casino ten tijde van het opmaken van de jaarrekening een zodanige kaspositie heeft, kan zij minimaal tot het vierde kwartaal aan haar betalingsverplichtingen voldoen zonder gebruikmaking van de kredietfaciliteit, rekeninghoudend met de voorgenoemde assumpties omtrent NOW en Belastingdienst. Indien overheidsrestricties voortduren tot na het derde kwartaal 2020 dient Holland Casino een waiver te ontvangen om gebruik te kunnen maken van de kredietfaciliteit.
- Op dit moment heeft Holland Casino nog geen waiver ontvangen voor de periode na 1 juni 2020.

De verwachting is dat de economische situatie in Nederland na heropening van alle vestigingen, er één zal zijn van economische recessie; waardoor de bezoekersaantallen, gemiddelde besteding per bezoek en dus de totale bruto baten op de korte tot middellange termijn niet meer op hetzelfde niveau als voor de coronavirus uitbraak zullen terugkeren. Echter, welke impact de coronacrisis uiteindelijk heeft, hoe de wereld er dan uitziet, en in welke mate de economie op termijn zal opleven, is nog niet in te schatten.

Het bestuur erkent dat de effecten van de coronacrisis niet te voorspellen zijn. Met inachtneming van bovenstaande maatregelen en assumpties is de huidige situatie voor het bestuur echter voldoende reden om te vertrouwen op duurzame voortzetting van de ondernemingsactiviteiten, waarbij desalniettemin een materiële onzekerheid bestaat. Ondanks deze materiële onzekerheid is de jaarrekening opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling.

Toepassing van artikel 402 Boek 2 BW

De financiële gegevens van Holland Casino zijn in de geconsolideerde jaarrekening verwerkt. Derhalve vermeldt de enkelvoudige winst- en verliesrekening conform artikel 402 Boek 2 BW slechts het aandeel in het resultaat na belastingen van vennootschappen waarin wordt deelgenomen en het overige resultaat na belastingen.

Voor een juiste interpretatie van deze statutaire jaarrekening dient de geconsolideerde jaarrekening van Holland Casino te worden gelezen in samenhang met de enkelvoudige jaarrekening, zoals opgenomen op pagina 124 tot en met 137.

Overeenstemmingsverklaring IFRS

De geconsolideerde jaarrekening over het boekjaar 2019 is opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS), zoals goedgekeurd door de Europese Unie (IFRS-EU) en artikel 2:362 lid 9 van het Burgerlijk Wetboek (BW). Deze jaarrekening is op 7 april 2020 goedgekeurd voor publicatie door het Bestuur. De enkelvoudige winst- en verliesrekening van Holland Casino is opgesteld met gebruikmaking van de vrijstelling uit artikel 2:402 BW.

Dit is de eerste jaarrekening van Holland Casino waarin IFRS 16 *Leaseovereenkomsten* (hierna: IFRS 16) is toegepast. Wijzigingen in belangrijke grondslagen voor de financiële verslaggeving worden beschreven op pagina 87 en 88.

Relevante grondslagen voor de financiële verslaggeving

Hierna volgt een uiteenzetting van de belangrijke grondslagen voor consolidatie, waardering van activa en passiva en bepaling van het resultaat van Holland Casino. Deze grondslagen zijn consistent toegepast voor alle gepresenteerde perioden in deze geconsolideerde jaarrekening.

GRONDSLAGEN VOOR DE OPSTELLING VAN DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld op basis van historische kostprijs, met uitzondering van de twee volgende posten die op iedere balansdatum zijn gewaardeerd op basis van reële waarde:

- afgeleide financiële instrumenten: gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in het resultaat; en
- niet-afgeleide financiële instrumenten: gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening.

De geconsolideerde jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's (functionele valuta) waarbij alle bedragen zijn afgerond naar het dichtstbijzijnde duizendtal, tenzij anders vermeld.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Vreemde valuta

De activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de per balansdatum geldende koersen. Transacties die luiden in een vreemde valuta, worden omgerekend tegen de wisselkoers op het moment van de transactie. Koersverschillen worden in de winst- en verliesrekening verwerkt. Koersverschillen en provisies die het gevolg zijn van wisseltransacties worden verantwoord onder de post financiële baten en lasten.

Buitenlandse bedrijfsactiviteiten

De activa en passiva van buitenlandse activiteiten, met inbegrip van goodwill en bij overnames opgetreden reële-waarde correcties, worden in euro's omgerekend tegen de geldende wisselkoers op verslagdatum. De opbrengsten en kosten van buitenlandse bedrijfsactiviteiten worden in euro's omgerekend tegen de geldende wisselkoers op de transactiedata.

Valutakoersverschillen worden opgenomen in niet-gerealiseerde resultaten en worden verwerkt in de reserve omrekeningsverschillen. Dit geldt niet voor valutakoersverschillen die kunnen worden toegerekend aan minderheidsbelangen.

Belangrijke schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het Bestuur oordelen vormt en schattingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en passiva en van baten en lasten. De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die, gegeven de omstandigheden, als redelijk worden beschouwd. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden periodiek beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden verwerkt in de periode waarin de schatting wordt herzien, dan wel in toekomstige perioden indien de herziening daarop betrekking heeft.

De belangrijkste schattingen en beoordelingen betreffen de onderdelen:

- materiële vaste activa¹⁰;
- personeelsbeloningen¹⁹;
- leasetermijn per contract: of Holland Casino redelijkerwijs zeker is om verlengingsopties uit te oefenen¹¹;
- deelneming¹⁴;
- niet in de balans opgenomen verplichtingen en activa²³; en
- veronderstellingen ten aanzien van continuïteit, zie de toelichting op pagina 83.

STELSELWIJZIGINGEN

Met uitzondering van de hieronder genoemde aanpassingen heeft Holland Casino consequent de op pagina 89 t/m 101 uiteengezette grondslagen voor financiële verslaggeving gehanteerd voor alle perioden die in deze geconsolideerde jaarrekening zijn opgenomen. De aard en de effecten van deze wijzigingen worden hieronder uiteengezet. Holland Casino heeft IFRS 16 *Leaseovereenkomsten* voor het eerst toegepast vanaf 1 januari 2019. Een aantal andere nieuwe standaarden en wijzigingen is ook van kracht vanaf 1 januari 2019, maar zij hebben geen materieel effect op de financiële positie van Holland Casino.

Holland Casino heeft IFRS 16 toegepast volgens de aangepaste retrospectieve benadering. Als gevolg daarvan is de gepresenteerde vergelijkende informatie voor 2018 niet aangepast – dat wil zeggen dat deze is gepresenteerd, zoals eerder gerapporteerd, onder IAS 17 *Leases* (hierna: IAS 17) en hieraan gerelateerde interpretaties. De details van de wijzigingen in verslaggevingsgrondslagen zijn hieronder toegelicht. Verder zijn de toelichtingsvereisten uit IFRS 16 over het algemeen niet toegepast op vergelijkende informatie.

Definitie van een lease

Voorheen bepaalde Holland Casino bij aanvang van een contract of een contract een leaseovereenkomst was of bevatte op basis van IAS 17 en IFRIC 4 *Vaststelling of een contract een leaseovereenkomst bevat* (hierna: IFRIC 4). Holland Casino beoordeelt nu of een contract een leaseovereenkomst is of bevat op basis van de definitie van een leaseovereenkomst zoals opgenomen in IFRS 16.

Bij de overgang naar IFRS 16 heeft Holland Casino alle contracten opnieuw beoordeeld of er een leaseovereenkomst is onder IFRS 16. Als zodanig is de definitie van een leaseovereenkomst onder IFRS 16 op alle contracten toegepast.

Als een lessee (huurder)

Als lessee huurt Holland Casino veel activa, waaronder onroerend goed, auto's, speelautomaten en IT-apparatuur. Holland Casino classificeerde leaseovereenkomsten voorheen als operationele of financiële leases op basis van haar beoordeling of de leaseovereenkomst nagenoeg alle risico's en voordelen verbonden aan het eigendom van het onderliggende actief overdroeg aan Holland Casino. Onder IFRS 16 neemt Holland Casino voor de meeste van deze leaseovereenkomsten gebruiksrechten en leaseverplichtingen op, dat wil zeggen dat deze leaseovereenkomsten in de balans worden opgenomen. Bij aanvang of bij wijziging van een contract dat een leasecomponent bevat, wijst Holland Casino de vergoeding in het contract toe aan iedere leasecomponent op basis van zijn relatieve opzichzelfstaande prijs.

Leaseovereenkomsten geclassificeerd als operationele leases onder IAS 17

Voorheen classificeerde Holland Casino leaseovereenkomsten ten aanzien van onroerend goed als operationele leases volgens IAS 17. Bij de overgang zijn, voor deze leaseovereenkomsten, leaseverplichtingen gewaardeerd tegen de contante waarde van de resterende leasebetalingen, aangepast voor het bedrag van vooruitbetaalde of nog verschuldigde leasebetalingen, verdisconteerd tegen de marginale rentevoet van Holland Casino op 1 januari 2019. Gebruiksrechten worden gewaardeerd op dezelfde wijze als de leaseverplichting, met een additionele aanpassing voor de huurincentives.

Holland Casino heeft de opgenomen gebruiksrechten getest op bijzondere waardeverminderingen op de overgangsdatum en heeft geconcludeerd dat er geen aanwijzingen zijn dat de gebruiksrechten een bijzondere waardevermindering hebben ondergaan.

Holland Casino heeft een aantal praktische oplossingen gebruikt bij het toepassen van IFRS 16 op leases die eerder onder IAS 17 waren geclassificeerd als operationele leases. In het bijzonder heeft Holland Casino:

- geen gebruiksrechten en leaseverplichtingen verwerkt voor leaseovereenkomsten waarvan de leaseperiode eindigt binnen 12 maanden na de datum van eerste toepassing;
- geen gebruiksrechten en leaseverplichtingen verwerkt voor leases van activa met een waarde van lager dan 5.000 euro (bijvoorbeeld IT-apparatuur);
- initiële directe kosten niet meegenomen in de waardering van het gebruiksrecht op de datum van eerste toepassing; en
- kennis achteraf gebruikt bij het bepalen van de leaseperiode.

Leaseovereenkomsten geclassificeerd als financiële leases onder IAS 17

Voor leaseovereenkomsten die werden geclassificeerd als financiële leases onder IAS 17 zijn de boekwaarde van het gebruiksrecht en de leaseverplichting per 1 januari 2019 bepaald op basis van de boekwaarde van het leaseactief en de leaseverplichting onder IAS 17 onmiddellijk voorafgaand aan die datum. Aanpassingen na 1 januari 2019 worden bepaald op basis van IFRS 16.

Invloed op de jaarrekening

Bij de overgang naar IFRS 16 heeft Holland Casino additionele gebruiksrechten en additionele leaseverplichtingen opgenomen. Het effect van de overgang is hieronder samengevat.

INVLOED VAN DE INVOERING VAN IFRS 16 OP 1 JANUARI 2019	
Gebruiksrechten	139.546
Leaseverplichtingen	144.508
Uitgestelde belastingvorderingen	144

Op de gebruiksrechten zijn de reeds ontvangen huurincentives en de vooruitbetaalde huur in mindering gebracht.

Bij het waarderen van leaseverplichtingen voor leaseovereenkomsten die waren geclassificeerd als operationele leases, heeft Holland Casino leasebetalingen verdisconteerd met gebruik van de marginale rentevoet op 1 januari 2019. De toegepaste gewogen gemiddelde rente is 1,1%.

De aansluiting tussen de operationele-leaseverplichtingen zoals toegelicht onder IAS 17 in de geconsolideerde jaarrekening van Holland Casino per 31 december 2018 en de leaseverplichtingen opgenomen op 1 januari 2019 is als volgt:

	1 januari 2019
Operationele-leaseverplichtingen op 31 december 2018 zoals toegelicht onder IAS 17 in de geconsolideerde jaarrekening van Holland Casino	166.914
Verdisconteerd met behulp van de marginale rentevoet op 1 januari 2019	183.592
Gaming & Casino Services B.V.	3.291
Correctie tijdsverloop	-51
Leaseovereenkomsten aangegaan na 1 januari 2019	-40.970
Vooruitbetaalde huur 2019	-1.354
Leaseverplichtingen opgenomen op 1 januari 2019	144.508

Het standpunt van Holland Casino voor de bepaling van de leasetermijnen, is de huidige contractduur plus 1 verlengingsperiode, indien contractueel overeengekomen. In de 'niet in de balans opgenomen verplichtingen' van 2018 zijn de berekeningen gebaseerd op de huidige contractdata.

IFRS 16 heeft een negatief frontloading effect van 0,4 miljoen euro. Dit bestaat uit de leaseverplichting in 2019 (voorheen werd deze in de operationele kosten opgenomen) van 15,8 miljoen euro en de afschrijvings- en rentelast van 16,2 miljoen euro.

BELANGRIJKE GRONDSLAGEN VOOR FINANCIËLE VERSLAGGEVING

Consolidatiegrondslagen

Algemeen

De grondslagen van waardering en resultaatbepaling van dochterondernemingen zijn waar noodzakelijk aangepast om overeenstemming met de grondslagen van Holland Casino te bewerkstelligen.

Dochterondernemingen

De financiële gegevens van Holland Casino en haar dochterondernemingen worden volgens de integrale consolidatiemethode opgenomen. Onder dochteronderneming wordt verstaan de entiteit waarin door Holland Casino feitelijk beleidsbepalende invloed wordt uitgeoefend over het zakelijke en financiële beleid. Het aandeel van overige aandeelhouders in het geconsolideerde eigen vermogen en het geconsolideerde resultaat is in de balans vermeld onder het eigen vermogen (minderheidsbelang) en in de winst- en verliesrekening onder resultaat toekomend aan minderheidsaandeelhouders. De jaarrekeningen van dochterondernemingen zijn in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen vanaf de datum waarop voor het eerst sprake is van zeggenschap tot aan het moment waarop de zeggenschap eindigt.

Minderheidsbelangen

Minderheidsbelangen (belangen zonder overheersende zeggenschap) worden bij eerste waardering gewaardeerd tegen het evenredige aandeel in de netto-identificeerbare activa van de verworven partij op overnamedatum. Wijzigingen in het belang van Holland Casino in een dochteronderneming die niet leiden tot verlies van overheersende zeggenschap, worden verwerkt als vermogenstransacties.

Verlies van zeggenschap

Indien Holland Casino de zeggenschap over een dochteronderneming verliest, worden de activa en verplichtingen en eventueel hiermee samenhangende minderheidsbelangen en andere eigenvermogenscomponenten niet langer in de balans verantwoord. De eventueel behaalde boekwinst of het boekverlies wordt opgenomen in de winst of het verlies. Indien Holland Casino een belang behoudt in een voormalige dochteronderneming, wordt dat vanaf het moment van het verlies van zeggenschap gewaardeerd tegen reële waarde.

Wanneer sprake is van verlies van zeggenschap over een dochteronderneming, maar behoud van een financieel belang, dan vindt deconsolidatie van alle activa en passiva plaats en wordt het resterende belang initieel opgenomen tegen reële waarde. Het resterende verschil wordt verantwoord in de winst- en verliesrekening.

Eliminatie van transacties bij consolidatie

Intragroepssaldi en -transacties, alsmede eventuele niet-gerealiseerde winsten en verliezen uit intragroepstransacties worden geëlimineerd. Niet-gerealiseerde winsten uit hoofde van transacties met deelnemingen verwerkt volgens de 'equity'-methode worden geëlimineerd naar rato van het belang dat Holland Casino in de deelneming heeft. Niet-gerealiseerde verliezen worden op dezelfde wijze geëlimineerd als niet-gerealiseerde winsten, maar alleen voor zover er geen aanwijzing is voor een bijzondere waardevermindering.

Dochterondernemingen

Stichting Beheer Fooiengelden (SBF) is volgens IFRS 10 *Geconsolideerde jaarrekening* economisch gezien een 100 procent dochter van Holland Casino. De individuele activa en passiva van de SBF worden meegeconsolideerd in de jaarrekening van Holland Casino.

Gaming & Casino Services B.V. (GCS) is een 60 procent dochter van Holland Casino. De individuele activa en passiva van GCS worden meegeconsolideerd in de jaarrekening van Holland Casino.

Financiële instrumenten

Verwerking en eerste waardering

Handelsvorderingen en schuldinstrumenten worden initieel verwerkt wanneer ze ontstaan. Alle andere financiële activa en financiële verplichtingen worden initieel verwerkt wanneer Holland Casino een partij wordt bij de contractuele bepalingen van het instrument.

Een financieel actief (tenzij het een handelsvordering is zonder een significante financieringscomponent) of financiële verplichting wordt initieel gewaardeerd tegen de reële waarde plus, voor een instrument dat niet wordt gewaardeerd tegen fair value through profit or loss (FVTPL), transactiekosten die rechtstreeks zijn toe te rekenen aan de verwerving of uitgifte van het instrument. Een handelsvordering zonder een significant financieringscomponent wordt initieel gewaardeerd tegen de transactieprijs.

Classificatie en vervolgwaardering

Financiële activa

Bij de eerste verwerking wordt een financieel actief geclassificeerd als gewaardeerd tegen: geamortiseerde kostprijs; fair value through other comprehensive income (FVOCI) – schuldinstrument; FVOCI – eigen-vermogensinstrument; of FVTPL.

Financiële activa worden niet geherclassificeerd na hun eerste verwerking, tenzij Holland Casino haar bedrijfsmodel voor het beheer van financiële activa wijzigt, in welk geval alle betreffende financiële activa worden geherrubriceerd op de eerste dag van het eerste boekjaar volgend op de verandering in het bedrijfsmodel.

Een financieel actief wordt gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs als het voldoet aan beide volgende voorwaarden en niet is aangewezen als gewaardeerd tegen FVTPL:

- het wordt aangehouden binnen een bedrijfsmodel dat tot doel heeft activa aan te houden om contractuele kasstromen te innen; en
- de contractuele voorwaarden ervan resulteren op gespecificeerde data in kasstromen die uitsluitend betalingen van hoofdsom en rente op de uitstaande hoofdsom zijn.

Een schuldinstrument wordt gewaardeerd tegen FVOCI als het voldoet aan beide volgende voorwaarden en niet is aangewezen als gewaardeerd tegen FVTPL:

- het wordt aangehouden binnen een bedrijfsmodel waarvan het doel wordt bereikt door zowel contractuele kasstromen te innen als financiële activa te verkopen; en
- de contractuele voorwaarden ervan resulteren op gespecificeerde data in kasstromen die uitsluitend betalingen van hoofdsom en rente op de uitstaande hoofdsom zijn.

Alle financiële activa die niet zijn geclassificeerd als gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs of FVOCI zoals hierboven beschreven, worden gewaardeerd tegen FVTPL. Dit omvat alle afgeleide financiële activa. Bij de eerste verwerking kan Holland Casino onherroepelijk een financieel actief dat anders voldoet aan de vereisten om te worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs of FVOCI aanwijzen als te waarderen tegen FVTPL, indien dit een boekhoudkundige mismatch elimineert of aanzienlijk vermindert die anders zou optreden.

Financiële activa – Beoordeling of contractuele kasstromen uitsluitend betalingen van hoofdsom en rente zijn

Ten behoeve van deze beoordeling wordt 'hoofdsom' gedefinieerd als de reële waarde van het financiële actief bij eerste verwerking. 'Rente' wordt gedefinieerd als een vergoeding voor de tijdwaarde van geld en voor het kredietrisico dat is verbonden aan de uitstaande hoofdsom gedurende een bepaalde periode en voor andere elementaire kredietrisico's en kosten (bijvoorbeeld liquiditeitsrisico en administratieve kosten), evenals een winstmarge.

Bij de beoordeling of de contractuele kasstromen uitsluitend betalingen van hoofdsom en rente zijn, neemt Holland Casino de contractuele bepalingen van het instrument in overweging. Dit omvat het beoordelen of het financiële actief een contractuele termijn kent die het tijdstip of bedrag van contractuele kasstromen zodanig zou kunnen wijzigen dat het niet aan deze voorwaarde zou voldoen. Bij het maken van deze beoordeling overweegt Holland Casino:

- voorwaardelijke gebeurtenissen die het bedrag of het tijdstip van kasstromen zouden wijzigen;
- voorwaarden die de contractuele couponrente kunnen aanpassen, inclusief bepalingen ten aanzien van variabele-rente;
- vooruitbetalings- en verlengingsbepalingen; en
- voorwaarden die het recht van Holland Casino op kasstromen van specifieke activa beperken (bijvoorbeeld onderpandbepalingen).

Financiële activa – Vervolgwaardering en winsten en verliezen

Financiële activa gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs

Deze activa worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs met behulp van de effectieve-rentemethode. De geamortiseerde kostprijs wordt verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen. Rentebaten, valutakoersverschillen en bijzondere waardeverminderingen worden, evenals winst of verlies als gevolg van verwijdering uit de balans, opgenomen in winst of verlies.

Eigen-vermogensinstrumenten gewaardeerd tegen FVOCI

Deze activa worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Dividenden worden verwerkt als baten in winst of verlies, tenzij het dividend duidelijk een terugbetaling vertegenwoordigt van een deel van de kosten van de investering. Overige netto baten en lasten worden verwerkt in niet-gerealiseerde resultaten en worden nooit geherclassificeerd naar winst of verlies.

Financiële verplichtingen – classificatie, vervolgwaardering en winsten en verliezen

Financiële verplichtingen worden geclassificeerd als gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs of FVTPL. Een financiële verplichting wordt geclassificeerd als gewaardeerd tegen FVTPL als deze wordt geclassificeerd als 'aangehouden voor handelsdoeleinden', het een derivaat is of deze bij de eerste verwerking als zodanig wordt aangemerkt.

Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen FVTPL worden gewaardeerd tegen reële waarde en het nettoresultaat, inclusief eventuele rentelasten, wordt opgenomen als gerealiseerd resultaat. Overige financiële verplichtingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs met behulp van de effectieve-rentemethode. Rentelasten en valutakoersverschillen worden verwerkt in winst of verlies. Wanneer de activa niet langer in de balans worden opgenomen, wordt het in het eigen vermogen verwerkte geaccumuleerde resultaat overgeboekt naar winst of verlies.

Niet langer opnemen in de balans

Financiële activa

Holland Casino neemt een financieel actief niet langer op in de balans als:

- de contractuele rechten op de kasstromen uit het actief aflopen;
- Holland Casino de contractuele rechten op de ontvangst van de kasstromen overdraagt door middel van een transactie waarbij nagenoeg alle aan het eigendom van het financieel actief verbonden risico's en voordelen worden overgedragen; of
- Holland Casino nagenoeg alle aan het eigendom verbonden risico's en voordelen noch overdraagt noch behoudt en de beschikkingsmacht over het financieel actief niet behoudt.

Indien Holland Casino een belang behoudt of creëert in dergelijke overgedragen financiële activa, dan wordt dit belang afzonderlijk als actief of verplichting opgenomen. Financiële activa en verplichtingen worden gesaldeerd en het resulterende nettobedrag wordt in de balans gepresenteerd uitsluitend indien Holland Casino een wettelijk afdwingbaar recht heeft op deze saldering en indien zij voornemens is om af te wikkelen op nettobasis dan wel het actief en de verplichting gelijktijdig af te wikkelen.

Financiële verplichtingen

Holland Casino neemt een financiële verplichting niet langer op in de balans als de contractuele verplichtingen worden kwijtgescholden of geannuleerd, of verlopen.

Bij het niet langer opnemen van een financiële verplichting wordt het verschil tussen de boekwaarde en de betaalde vergoeding (inclusief overgedragen niet-contante activa of overgenomen verplichtingen) verwerkt in winst of verlies.

Favorites programma

Met de Favorites Card wordt vanaf het eerste bezoek voor (speel)geld of korting voor een hapje of drankje gespaard.

Er worden punten gespaard op de speelautomaten en aan de bar of in het restaurant. In geselecteerde vestigingen worden ook punten gespaard aan de live speeltafels.

Er bestaan verschillende loyaliteitsniveaus in het programma (Welcome, Black, Platinum en Diamond Card) waar steeds meer privileges aan gekoppeld zijn.

De verplichting met betrekking tot deze privileges wordt opgenomen voor het totaal aantal openstaande punten per jaareinde gewaardeerd tegen een nominaal bedrag per punt.

De opbrengsten worden pas gerealiseerd wanneer Holland Casino haar verplichting uit hoofde van het programma tot het met korting leveren van producten heeft vervuld, of wanneer het niet meer waarschijnlijk is dat de punten uit hoofde van het programma nog zullen worden ingeruild. Opbrengsten worden toegerekend aan het loyaliteitsprogramma en de andere componenten van de verkooptransactie.

Bijzondere waardeveranderingen

De boekwaarde van vaste activa wordt periodiek getoetst aan de realiseerbare waarde indien aanwijzingen bestaan voor een bijzondere waardeverandering. De realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs in het kader van de normale bedrijfsvoering minus de geschatte kosten van voltooiing en de geschatte kosten die nodig zijn om de verkoop te realiseren. De bedrijfswaarde is de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen die naar verwachting zullen voortvloeien uit het voortgezette gebruik van een actief en uit zijn vervreemding aan het eind van zijn gebruiksduur. Voornoemde toets wordt uitgevoerd op het niveau van de kasstroomgenererende eenheden. Indien de realiseerbare waarde lager is dan de boekwaarde wordt ter hoogte van het verschil een bijzondere waardeverandering opgenomen in de winst- en verliesrekening en wordt de boekwaarde van het actief verlaagd tot zijn realiseerbare waarde. Voorts wordt, voor zover van toepassing, de lineaire afschrijving over de resterende gebruiksduur bijgesteld. Indien er aanwijzingen bestaan die duiden op de noodzaak tot het terugnemen van een eerder toegepaste bijzondere waardeverandering wordt de boekwaarde van het actief verhoogd naar de realiseerbare waarde.

Bijzondere waardevermindingsverliezen op deelnemingen verwerkt volgens de 'equity'-methode worden bepaald door vergelijking van de realiseerbare waarde van de deelneming met zijn boekwaarde. Een bijzonder waardevermindingsverlies wordt verwerkt in het resultaat, en wordt teruggenomen in geval van een positieve verandering in de schattingen die worden gebruikt ter bepaling van de realiseerbare waarde.

GRONDSLAGEN VOOR DE GECONSOLIDEERDE WINST- EN VERLIESREKENING

Opbrengsten

De opbrengsten worden verantwoord op basis van IFRS 15 *Opbrengstverantwoording klantcontracten* en kwalificeren als opbrengsten uit klantcontracten (de opbrengststromen van Holland Casino betreffen directe verkopen van diensten en kunnen derhalve als ‘contract’ worden geclassificeerd). Opbrengsten worden gewaardeerd tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoedingen. Het merendeel van de activiteiten (zoals hieronder opgenomen) van Holland Casino genereren opbrengsten die kwalificeren als opbrengsten uit het verrichten van diensten. Deze opbrengsten worden verantwoord op het moment dat de afnemer de dienst heeft genoten en voor zover het resultaat betrouwbaar kan worden geschat.

Opbrengst Tafelspelen

De opbrengst tafelspelen is het verschil tussen de ontvangen inzetten en de uitkeringen.

Opbrengst Speelautomaten

De opbrengst speelautomaten is het verschil tussen de inworpen in en de uitbetalingen van de speelautomaten, gecorrigeerd voor nog uit te betalen progressive jackpots.

Opbrengst Food & Beverage

Opbrengst Food & Beverage wordt verantwoord op het moment dat het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald en de inning van de vergoeding is ontvangen of waarschijnlijk is.

Troncopbrengsten en tips

Het betreft hier de bij de tafelspelen en speelautomaten ontvangen fooien en tips (‘troncopbrengst’ genaamd), alsmede fooien ontvangen door horeca- en overig personeel. Deze opbrengst wordt dagelijks verantwoord na telling van de troncbboxen.

Entreeontvangsten

Dit betreffen de ontvangen gelden voor toegang tot Holland Casino.

Overige opbrengsten

De overige opbrengsten bestaan met name uit de ontvangen parkeergelden.

Personeelsbeloningen

Kortetermijnpersoneelsbeloningen worden verwerkt als kosten wanneer de daarmee verband houdende dienst wordt verricht. Er wordt een verplichting verwerkt voor het bedrag dat naar verwachting zal worden betaald als Holland Casino een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting heeft om dit bedrag te betalen als gevolg van verrichte diensten door de werknemer en de verplichting betrouwbaar kan worden bepaald.

De nettoverplichting van Holland Casino uit hoofde van overige langetermijnpersoneelsbeloningen worden elders in de jaarrekening toegelicht. Deze aanspraken worden gediscoteerd om de contante waarde te bepalen. Herwaarderingen worden verwerkt in het resultaat in de periode waarin zij optreden.

Pensioenregeling

Holland Casino heeft een pensioenregeling die geclassificeerd is als ‘toegezegde bijdrageregeling’. Dit is een pensioenregeling waarbij vooraf een premie is vastgesteld, welke wordt overgeheveld naar een afzonderlijke entiteit (Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap), en waarbij Holland Casino hierna geen verdere juridische of feitelijke verplichting heeft om aanvullende betalingen te doen. De periodieke betalingen aan het pensioenfonds worden in de winst- en verlies-

rekening gepresenteerd. Het nog te betalen bedrag (indien van toepassing) wordt per balansdatum als kortlopende schuld gepresenteerd.

De bestaande regeling van Gaming & Casino Services B.V. is een beschikbare premieregeling. De opbouw van de beoogde pensioenaanspraken wordt steeds in het betreffende kalenderjaar gefinancierd door middel van premiebetalingen. De hoogte van het kapitaal dat kan worden aangewend voor de aankoop van een pensioen is gelijk aan de beleggingswaarde op pensioendatum. Het rendement op de premiebetalingen is niet gegarandeerd. Op basis van de uitvoeringsovereenkomst zijn er geen andere verplichtingen dan de jaarlijkse premiebetalingen.

Aandeel in resultaat deelnemingen verwerkt volgens de 'equity'-methode

Waardeveranderingen in deelnemingen gewaardeerd volgens de 'equity'-methode worden ten gunste of ten laste van het resultaat gebracht in de winst- en verliesrekening. Valutaomrekeningsverschillen op buitenlandse activiteiten van deelneming worden in het overig totaalresultaat verantwoord. De geaccumuleerde valutaomrekeningsverschillen op buitenlandse activiteiten van de deelneming worden in het overzicht ten laste van het resultaat gepresenteerd als het belang in de deelneming afgestoten wordt. Ontvangen dividenden uit deelnemingen worden in mindering gebracht op de balanspost.

Financieringsbaten

De financieringsbaten van Holland Casino omvatten de rentebaten uit deposito's en tegoeden bij banken alsmede de koersresultaten zoals hieronder benoemd. Deze worden opgenomen op basis van de effectieve-rentemethode.

Koersresultaten

Het koersresultaat behaald op transacties in vreemde valuta met gasten in de casino's bestaat uit enkele gesaldeerde stromen. Het betreft ingehouden transactiekosten en provisie over creditcardtransacties, betaalde provisie aan GWK-Travellex, en omrekenverschillen van vreemde valuta. Het koersresultaat wordt gepresenteerd onder financiële baten en lasten in de winst- en verliesrekening.

Rentebaten worden verwerkt op basis van de effectieve interestmethode.

Financieringslasten

De financieringslasten van Holland Casino omvatten het volgende:

- rentelasten uit tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerde financiële verplichtingen;
- commitment, utilization en agency fees;
- amortisatie financial fees;
- rentelasten als gevolg van oprenting voorzieningen; en
- rentelasten van leases.

Rentelasten worden verwerkt op basis van de effectieve interestmethode.

Belasting toegevoegde waarde (omzetbelasting)/ kansspelbelasting

Voor kansspelen in de zin van de Wet op de kansspelbelasting is Holland Casino vrijgesteld van omzetbelasting. Over de omzet uit kansspelen wordt kansspelbelasting geheven. De horeca-activiteiten van Holland Casino zijn wel onderhevig aan omzetbelasting. De aftrek van voorbelasting voor de gemeenschappelijke baten en lasten is daarom nog maar in beperkte mate mogelijk. De investeringen en kosten waarvoor de aftrek van voorbelasting geheel of gedeeltelijk is uitgesloten, worden daarom inclusief omzetbelasting geactiveerd dan wel in de baten en lasten opgenomen.

Winstbelasting

Winstbelastingen omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en terug te ontvangen winstbelastingen alsmede uitgestelde winstbelastingen. Winstbelastingen worden in het resultaat verwerkt, behalve voor zover deze betrekking hebben op een bedrijfscombinatie of op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen of in niet-gerealiseerde resultaten worden opgenomen.

Rente en boetes gerelateerd aan winstbelastingen, inclusief onzekere behandeling van winstbelastingen, worden verantwoord op basis van IAS 37 *Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets*.

Actuele winstbelastingen

De actuele winstbelastingen omvatten de verwachte te betalen of terug te ontvangen belastingen over de fiscale winst of verlies over het boekjaar, en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde of terug te ontvangen belastingen. Het bedrag van de actuele winstbelastingen wordt bepaald op basis van de beste schatting van de belastingbete of -last, waarbij rekening wordt gehouden met eventuele onzekerheid met betrekking tot winstbelastingen. De actuele winstbelasting wordt berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op verslagdatum, dan wel waartoe materieel al op verslagdatum is besloten. De actuele winstbelasting omvat tevens eventuele belastingen voortvloeiend uit dividenden.

Actuele belastingvorderingen en -verplichtingen worden uitsluitend gesaldeerd als aan bepaalde criteria wordt voldaan.

Uitgestelde winstbelastingen

Uitgestelde winstbelastingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de boekwaarden van activa en verplichtingen ten behoeve van de financiële verslaggeving en de fiscale boekwaarden van die posten.

Uitgestelde belastingverplichtingen worden niet opgenomen voor:

- tijdelijke verschillen die verband houden met de eerste opname van activa of verplichtingen bij een transactie die geen bedrijfscombinatie betreft en die noch de commerciële noch de fiscale winst of verlies beïnvloedt;
- tijdelijke verschillen die verband houden met deelnemingen in dochterondernemingen, geassocieerde deelnemingen en joint ventures, voor zover Holland Casino in staat is het tijdstip van afloop van deze tijdelijke verschillen te bepalen en het waarschijnlijk is dat deze niet zullen worden afgewikkeld in de voorzienbare toekomst; en
- belastbare tijdelijke verschillen die voortvloeien uit de eerste opname van goodwill.

Uitgestelde belastingvorderingen worden opgenomen voor onbenutte fiscale verliezen, ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden en aftrekbare tijdelijke verschillen, voor zover het waarschijnlijk is dat er in de toekomst belastbare winsten beschikbaar zullen komen waartegen deze kunnen worden afgezet. Toekomstige belastbare winsten worden bepaald op basis van de terugname van relevante belastbare tijdelijke verschillen. Als het bedrag van de belastbare tijdelijke verschillen niet voldoende is om een uitgesteld belastingvoordeel volledig op te nemen, worden toekomstige belastbare winsten – aangepast voor de terugnames van bestaande tijdelijke verschillen – in aanmerking genomen, gebaseerd op de bedrijfsplannen van individuele dochterondernemingen binnen Holland Casino. Uitgestelde belastingvorderingen worden op iedere verslagdatum beoordeeld en worden verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd. Dergelijke verlagingen worden teruggeboekt zodra het waarschijnlijk is dat in de toekomst belastbare winsten weer toenemen.

Niet-opgenomen uitgestelde belastingvorderingen worden op iedere verslagdatum opnieuw beoordeeld en worden opgenomen zodra het waarschijnlijk is dat er in de toekomst belastbare winsten beschikbaar zijn, waartegen ze kunnen worden gebruikt.

Uitgestelde winstbelastingen worden gewaardeerd op basis van de belastingtarieven die naar verwachting van toepassing zullen zijn bij afloop van de tijdelijke verschillen, één en ander op basis van belastingtarieven die op de verslagdatum zijn vastgesteld of materieel zijn vastgesteld.

De waardering van uitgestelde winstbelastingen weerspiegelt de fiscale gevolgen die voortvloeien uit de wijze waarop Holland Casino aan het eind van de verslagperiode verwacht de boekwaarde van haar activa en verplichtingen te realiseren of af te wikkelen. Hierbij is de aanname gedaan dat de boekwaarde van vastgoedbeleggingen die zijn gewaardeerd tegen reële waarde, zal worden gerealiseerd door verkoop. Deze aanname is niet door Holland Casino weerlegd.

Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden uitsluitend gesaldeerd als aan bepaalde criteria wordt voldaan.

GRONDSLAGEN VOOR DE GECONSOLIDEERDE BALANS

Activa

Immateriële activa

Uitgaven voor onderzoeksactiviteiten worden verwerkt in het resultaat wanneer zij worden gedaan. Uitgaven voor ontwikkelingsactiviteiten worden alleen geactiveerd als de uitgaven betrouwbaar kunnen worden bepaald, het product of proces technisch en commercieel haalbaar is, toekomstige economische voordelen waarschijnlijk zijn en Holland Casino van plan is en over voldoende middelen beschikt om de ontwikkeling te voltooien en het actief te gebruiken of te verkopen. Andere ontwikkelingskosten worden verwerkt in het resultaat wanneer zij worden gemaakt. Na de eerste opname worden geactiveerde ontwikkelingskosten gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met cumulatieve amortisaties en cumulatieve bijzondere waardeverminderingverliezen.

De overige door Holland Casino verworven immateriële activa met een eindige gebruiksduur worden gewaardeerd tegen kostprijs verminderd met cumulatieve amortisaties en cumulatieve bijzondere waardeverminderingverliezen.

De algemene gebruiksduur van immateriële activa is drie jaar. Voor de activa met betrekking tot het project Play Digital en het IT landschap van Holland Casino geldt een afwijkende gebruiksduur van vijf jaar.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa bestaan uit gebouwen, terreinen, verbouwingkosten, speelautomaten, speeltafels en overige bedrijfsinstallaties. Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en, indien van toepassing, met bijzondere waardeverminderingen. De lineaire afschrijvingen geschieden overeenkomstig de geschatte verwachte gebruiksduur en zijn berekend op basis van de aanschafwaarde, verminderd met de geschatte restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Uitgaven voor reparatie en (groot) onderhoud worden alleen geactiveerd (volgens de componentenbenadering) als het waarschijnlijk is dat de actiefpost additionele toekomstige economische voordelen genereert en als de kostprijs van de actiefpost betrouwbaar kan worden vastgesteld. Alle overige kosten worden direct ten laste van het resultaat gebracht.

Materiële vaste activa in uitvoering worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere directe opbrengstwaarde. De vervaardigingsprijs bestaat uit materiaalkosten, directe arbeidskosten, installatiekosten, een toerekenbaar deel van de indirecte productiekosten gebaseerd op een normaal niveau van bedrijfsactiviteit en toegerekende interestkosten. De directe opbrengstwaarde is gebaseerd op een verwachte verkoopprijs onder aftrek van nog te maken kosten voor voltooiing en verkoop.

DE GESCHATTE ECONOMISCHE LEVENSDUUR IS IN HET ALGEMEEN VOOR:

Gebouwen	20 jaar
Verbouwingen	12 jaar
Installaties	5 - 12 jaar
Speelautomaten en Multi Roulettes	7 jaar
Andere vaste bedrijfsmiddelen	3 - 8 jaar

Leaseovereenkomsten

Holland Casino heeft IFRS 16 toegepast met gebruik van de gewijzigde retrospectieve benadering en daarom is de vergelijkende informatie niet aangepast en blijft deze worden gerapporteerd onder IAS 17 en IFRIC 4. De details van de verslaggevings-grondslagen onder IAS 17 en IFRIC 4 worden afzonderlijk vermeld.

Belangrijke wijzigingen

Grondslag van toepassing vanaf 1 januari 2019

Bij aanvang van een contract beoordeelt Holland Casino of een contract een leaseovereenkomst is of bevat. Een contract is of bevat een leaseovereenkomst als het contract in ruil voor een vergoeding het recht verleent om gedurende een bepaalde periode de zeggenschap uit te oefenen over het gebruik van een geïdentificeerd actief. Om te beoordelen of een contract het recht verleent om de zeggenschap over het gebruik van een geïdentificeerd actief uit te oefenen, gebruikt Holland Casino de definitie van een leaseovereenkomst in IFRS 16.

Deze grondslag is van toepassing op contracten die zijn afgesloten op of na 1 januari 2019.

Als een lessee

Bij aanvang of bij wijziging van een contract dat een leaseovereenkomst bevat, wijst Holland Casino de vergoeding in het contract toe aan iedere leasecomponent op basis van de relatieve opzichzelfstaande prijzen. Voor de lease van onroerend goed heeft Holland Casino er echter voor gekozen om niet-leasecomponenten niet te scheiden en de lease- en niet-lease-componenten als één leasecomponent te verwerken.

Holland Casino neemt op de ingangsdatum van de leaseovereenkomst een gebruiksrecht en een leaseverplichting op. Het gebruiksrecht wordt initieel gewaardeerd tegen kostprijs, die het initiële bedrag van de leaseverplichting omvat gecorrigeerd voor leasebetalingen die op of vóór de ingangsdatum zijn verricht, plus gemaakte initiële directe kosten en een schatting van de kosten voor demontage en verwijdering van het onderliggende actief of voor herstel van het onderliggende actief of de locatie waarop het zich bevindt, verminderd met ontvangen lease-incentives.

Het gebruiksrecht wordt vervolgens afgeschreven volgens de lineaire methode vanaf de ingangsdatum tot het einde van de leaseperiode, tenzij de leaseovereenkomst het eigendom van de onderliggende activa overdraagt aan Holland Casino aan het einde van de leaseperiode, of de kostprijs van het gebruiksrecht weerspiegelt dat Holland Casino een koopoptie zal uitoefenen. In dat geval wordt het gebruiksrecht afgeschreven over de gebruiksduur van het onderliggende actief, die op dezelfde basis wordt bepaald als die van materiële vaste activa. Aanvullend wordt het gebruiksrecht periodiek verminderd met eventuele bijzondere waardeverminderingen en gecorrigeerd voor bepaalde herwaarderingen van de leaseverplichting.

De leaseverplichting wordt initieel gewaardeerd tegen de contante waarde van de leasebetalingen die niet worden betaald op de ingangsdatum, verdisconteerd op basis van de impliciete rentevoet van de leaseovereenkomst of, als die disconteringsvoet niet praktisch te bepalen is, de marginale rentevoet van Holland Casino. Over het algemeen gebruikt Holland Casino haar marginale rentevoet als disconteringsvoet.

Holland Casino bepaalt haar marginale rentevoet door rentetarieven te verkrijgen uit verschillende externe financieringsbronnen en voert hierop bepaalde aanpassingen uit om de voorwaarden van de leaseovereenkomst en het soort geleasede actief weer te geven.

Leasebetalingen die zijn begrepen in de waardering van de leaseverplichting omvatten de volgende:

- vaste betalingen, inclusief in wezen vaste betalingen;
- variabele leasebetalingen die afhankelijk zijn van een index of een koers, initieel gewaardeerd op basis van de index of koers op de ingangsdatum;
- bedragen die naar verwachting zullen worden betaald onder een restwaardegarantie; en
- de uitoefenprijs onder een aankoopoptie waarvan redelijkerwijs zeker is dat Holland Casino deze zal uitoefenen, leasebetalingen in een optionele verlengingsperiode als redelijkerwijs zeker is dat Holland Casino een verlengingsoptie zal uitoefenen, en boetes voor vroegtijdige beëindiging van een lease tenzij redelijkerwijs zeker is dat de Holland Casino niet vroegtijdig zal beëindigen.

De leaseverplichting wordt gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode. Deze wordt geherwaardeerd wanneer er een wijziging is in toekomstige leasebetalingen als gevolg van een wijziging in een index of koers, als er een wijziging is in de schatting van Holland Casino van het bedrag dat naar verwachting zal worden betaald onder een restwaardegarantie, als Holland Casino zijn beoordeling wijzigt of zij een aankoop-, verlengings- of beëindigingsoptie zal uitoefenen, of bij een herziening van een in wezen vaste leasebetaling.

Wanneer de leaseverplichting op deze manier wordt geherwaardeerd, wordt een overeenkomstige wijziging aangebracht in de boekwaarde van het gebruiksrecht, of wordt deze opgenomen in winst of verlies als de boekwaarde van het gebruiksrecht is verlaagd tot nul.

Holland Casino presenteert deze gebruiksrechten als aparte post onder 'vaste activa' en leaseverplichtingen onder de 'lang- en kortlopende verplichtingen' in de balans.

Kortlopende leaseovereenkomsten en leaseovereenkomsten van activa met een lage waarde

Holland Casino heeft ervoor gekozen om geen gebruiksrechten en leaseverplichtingen op te nemen voor leases van activa met een lage waarde en kortlopende leaseovereenkomsten, inclusief IT-apparatuur. Holland Casino neemt de leasebetalingen in verband met deze leaseovereenkomsten op als een last op lineaire basis over de leaseperiode.

Holland Casino sluit in principe geen financiële leases af.

Grondslag van toepassing tot 1 januari 2019

Bij aanvang van een overeenkomst bepaalde Holland Casino of deze overeenkomst een leaseovereenkomst is of bevat. Bij aanvang of bij herbeoordeling van een overeenkomst die een leaseovereenkomst bevat, scheidde Holland Casino betalingen en overige door de overeenkomst vereiste vergoedingen in betalingen voor het lease-element van de overeenkomst en betalingen voor de overige elementen op basis van hun relatieve reële waarden. Indien Holland Casino voor een financiële lease concludeert dat het praktisch niet haalbaar is om de betalingen betrouwbaar te scheiden, werden een actief en een verplichting opgenomen voor een bedrag dat gelijk is aan de reële waarde van het onderliggende actief. Daarna werd de verplichting verminderd naarmate betalingen werden gedaan en werden impliciete financieringskosten met betrekking tot de verplichting opgenomen, op basis van de marginale rentevoet van Holland Casino.

Geleasede activa

Leaseovereenkomsten waarbij Holland Casino vrijwel alle aan het eigendom verbonden risico's en voordelen op zich neemt, werden geclassificeerd als financiële leaseovereenkomsten. Bij de eerste opname werd het geleasede actief gewaardeerd tegen de reële waarde of de contante waarde van de minimale leasebetalingen, afhankelijk van welke lager is. Na de eerste opname geschiedde de waardering in overeenstemming met de van toepassing zijnde grondslag voor het betreffende actief. Overige leaseovereenkomsten hadden betrekking op operationele lease; deze werden niet in de balans opgenomen.

Leasebetalingen

Leasebetalingen uit hoofde van operationele lease werden lineair over de leaseperiode verwerkt in het resultaat. Premies ontvangen als stimulering voor het sluiten van leaseovereenkomsten werden als integraal deel van de totale leasekosten in het resultaat verwerkt over de leasetermijn. De minimale leasebetalingen uit hoofde van een financiële lease werden deels als financieringskosten opgenomen en deels als aflossing van de uitstaande verplichting. De financieringskosten werden zodanig aan iedere periode van de totale leasetermijn toegerekend dat dit resulteert in een constante periodieke rentevoet over het resterende saldo van de verplichting.

Holland Casino trad op als lessee in operationele leases van speelautomaten en auto's. De geleasede speelautomaten en auto's werden niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele leases werden lineair over de leaseperiode ten laste van het resultaat gebracht.

Deelnemingen verwerkt volgens de 'equity'-methode

Het 40 procent aandeel in Gaming Support B.V., de geassocieerde deelneming van Holland Casino, wordt in de jaarrekening opgenomen volgens de 'equity'-methode. Hierbij vindt de eerste opname plaats tegen historische kostprijs waarbij de boekwaarde wordt aangepast met het aandeel in het resultaat. Ontvangen dividenden worden op de boekwaarde in mindering gebracht. Geassocieerde deelnemingen worden opgenomen vanaf het moment dat invloed van betekenis is verworven tot het moment dat die invloed niet meer bestaat. Resultaten van transacties met geassocieerde deelnemingen worden geëlimineerd naar rato van het kapitaalbelang in de geassocieerde deelneming. Eventuele bijzondere waardeverminderingen van Gaming Support B.V. worden niet geëlimineerd.

Verliezen op geassocieerde deelnemingen worden verwerkt tot het bedrag van de netto-investering in de deelneming, waarin naast de boekwaarde ook eventueel verstrekte leningen aan de deelneming zijn begrepen. Voor het aandeel in verdere verliezen wordt alleen een voorziening opgenomen indien Holland Casino zich daarvoor aansprakelijk heeft gesteld.

Ongerealiseerde winsten uit hoofde van transacties met Gaming Support B.V. worden geëlimineerd naar rato van het belang dat Holland Casino in Gaming Support B.V. heeft. Ongerealiseerde verliezen worden op dezelfde wijze geëlimineerd als niet-gerealiseerde winsten, maar alleen voor zover er geen aanwijzing is voor een bijzondere waardevermindering.

Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs op basis van de 'first in first out' (FIFO) methode of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden.

Geldmiddelen en kasequivalenten

Geldmiddelen en kasequivalenten zijn opgenomen tegen hun nominale waarden. Indien banktegoeden niet ter vrije beschikking van Holland Casino staan wordt hiermee rekening gehouden in de waardering.

Eigen vermogen

Het geplaatst kapitaal omvat de op uitgegeven aandelen gestorte, nominale bedragen. Verder bestaat het eigen vermogen uit een wettelijke reserve, reserve omrekeningsverschillen, een herwaarderingsreserve en een winstreservering. De post wettelijke reserves bestaat uit een wettelijke reserve deelnemingen en een wettelijke reserve voor geactiveerde ontwikkelingskosten. De reserve omrekeningsverschillen betreft de omrekening van vreemde valuta voortvloeiend uit de deelneming. De herwaarderingsreserve is een wettelijke reserve en heeft betrekking op de herwaardering van materiële vaste activa.

Voor nadere toelichting zie noot 38.

Voorzieningen

Voorzieningen worden alleen gevormd voor op de balansdatum bestaande verplichtingen. Dit betreffen in rechte afdwingbare verplichtingen en feitelijke verplichtingen. Voorzieningen worden bepaald door de verwachte toekomstige kasstromen contant te maken op basis van een disconteringsvoet vóór belasting die een afspiegeling is van de actuele marktinschattingen van de tijdswaarde van geld en van de specifieke risico's met betrekking tot de verplichting. De oprenting van de voorziening wordt verwerkt als financieringslast.

Voorziening ontmantelingskosten

Deze voorziening bestaat uit de verwachte contractuele ontmantelingskosten voor het in de oorspronkelijke staat brengen van gehuurde gebouwen en terreinen. De voorziening wordt getroffen voor de daarmee samenhangende kosten op het moment dat de verplichting tot ontmanteling gevormd wordt.

Voorziening personeelsbeloningen (jubileumverplichting)

De nettoverplichting van Holland Casino uit hoofde van langetermijnpersoneelsbeloningen, met uitzondering van pensioenregelingen, is het bedrag van de toekomstige beloning die werknemers hebben verdiend in ruil voor hun diensten in de verslagperiode en voorgaande perioden. Deze verplichting wordt ingeschat met behulp van de 'projected unit credit'-methode en wordt verdisconteerd tot de contante waarde. De disconteringsvoet is het rendement per balansdatum van obligaties met een waardering van de kredietwaardigheid van AA, waarvan de looptijd de termijn van de verplichtingen van Holland Casino benadert.

Voorziening vaststellingsovereenkomsten

De voorziening wordt gevormd voor medewerkers die in gezamenlijk overleg met Holland Casino een aanzeggingsbrief hebben ontvangen voor een vaststellingsovereenkomst. Het opgenomen bedrag is gebaseerd op de formule voor berekening van transitievergoedingen.

Voorziening loopbaanbudget

De voorziening voor het loopbaanbudget wordt gevormd op basis van een persoonlijk budget dat aan iedere medewerker wordt toegekend. Het budget is vrij te besteden zolang het bijdraagt aan de ontwikkeling in werk en fiscaal is toegestaan. Deze voorziening wordt gewaardeerd tegen nominale waarde gecorrigeerd voor het deel dat op basis van ervaring niet zal worden gebruikt.

Bepaling van reële waarde

De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld op de waarderingsdatum in een ordelijke transactie tussen ter zake goed geïnformeerde partijen op de primaire of, indien deze niet aanwezig is, de meest voordelige markt die voor Holland Casino toegankelijk is op die datum. De reële waarde van een verplichting weerspiegelt het risico op niet-nakoming.

Een aantal grondslagen en toelichtingen van Holland Casino vereisen de bepaling van reële waardes, voor zowel financiële als niet-financiële activa en verplichtingen.

Wanneer deze beschikbaar is, bepaalt de onderneming de reële waarde van een financieel instrument met behulp van de genoteerde prijs op een actieve markt voor dat instrument. Een markt wordt beschouwd als actief als transacties voor het actief of passief plaatsvinden met voldoende frequentie en volume om prijsstellingsinformatie te verstrekken op een continue basis.

Als er geen prijsnotering is op een actieve markt, bepaalt de onderneming de reële waarde door gebruik te maken van waarderingstechnieken die maximaal gebruik maken van relevante waarneembare inputs en zo weinig mogelijk van niet-waarneembare inputs. De gekozen waarderingstechniek omvat alle factoren waarmee marktpartijen rekening zouden houden bij het bepalen van de prijs van de transactie.

Als een actief of een verplichting, gewaardeerd tegen reële waarde, een bied- en een laatprijs heeft, waardeert Holland Casino haar activa en long posities tegen de biedprijs en haar passiva en short posities tegen de laatprijs.

De beste onderbouwing van de reële waarde van een financieel instrument bij eerste waardering is normaliter de transactieprijs, dat wil zeggen de reële waarde van de verstrekte of ontvangen vergoeding. Indien Holland Casino vaststelt dat de reële waarde bij eerste waardering verschilt van de transactieprijs en de reële waarde niet wordt onderbouwd door een genoteerde marktprijs op een actieve markt voor een identiek actief of verplichting, noch is gebaseerd op een waarderingstechniek waarbij alle niet-waarneembare inputs worden beoordeeld als insignificant in relatie tot de waardering, wordt het financieel instrument bij eerste waardering gewaardeerd tegen reële waarde, aangepast om het verschil tussen de reële waarde bij eerste waardering en de transactieprijs uit te stellen. Vervolgens wordt dat verschil gedurende de looptijd van het instrument in de winst- en verliesrekening verwerkt, maar niet later dan wanneer de waardering geheel wordt ondersteund door waarneembare marktgegevens of de transactie beëindigd is.

NOG NIET TOEGEPASTE NIEUWE STANDAARDEN EN INTERPRETATIES

Holland Casino heeft geen nieuwe standaarden, wijzigingen van bestaande standaarden of interpretaties vrijwillig vervroegd toegepast.

Overige standaarden

De volgende aangepaste standaarden en interpretaties die ingaan na 31 december 2019 hebben naar verwachting geen significant effect op de geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening van Holland Casino.

- IFRIC 23 *Onzekerheid over fiscale behandelingen van inkomsten*.
- *Kenmerken van vervroegde terugbetaling met negatieve compensatie (wijzigingen in IFRS 9)*.
- *Langetermijnbelangen in geassocieerde deelnemingen en joint ventures (wijzigingen in IAS 28)*.
- *Plan wijziging, inperking of afwikkeling (wijzigingen in IAS 19)*.
- *Jaarlijkse verbeteringen aan IFRS 2015-2017 Cyclus – verschillende standaarden*.
- *Wijzigingen in verwijzingen naar het conceptueel raamwerk in IFRS-standaarden*.
- IFRS 17 *Verzekeringscontracten*.

Aangezien de bovengenoemde gewijzigde standaarden en interpretaties naar verwachting geen significante impact zullen hebben op de geconsolideerde jaarrekening van Holland Casino, is de geschatte kwantitatieve en / of kwalitatieve impact niet verder toegelicht.

GRONDSLAGEN GECONSOLIDEERDE KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht geeft de kasstromen weer uit operationele, investerings- en financieringsactiviteiten. De operationele kasstroom wordt gepresenteerd op basis van de indirecte methode en is opgesteld aan de hand van de vergelijking tussen begin- en eindbalans van het betreffende boekjaar. Hierbij wordt het resultaat aangepast voor mutaties die niet hebben geleid tot ontvangsten of uitgaven gedurende het boekjaar. De investerings- en financieringskasstromen worden volgens de directe methode gepresenteerd.

Er is voor gekozen om het ontvangen dividend en de ontvangen rente te presenteren als investeringskasstroom en de betaalde financieringskosten als financiële kasstroom, omdat deze voortvloeien uit investerings- dan wel financieringsactiviteiten van Holland Casino. Betaalde dividend is gepresenteerd als financiële kasstroom.

Holland Casino heeft kasstromen als volgt geclassificeerd:

- Betalingen van het hoofdsomgedeelte van de leasebetalingen als financieringsactiviteiten;
- Betalingen van het rentegedeelte als operationele activiteiten, in overeenstemming met de door Holland Casino gekozen presentatie van rentebetalingen; en
- Betalingen inzake kortlopende leaseovereenkomsten en betalingen voor leases van activa met een lage waarde als operationele activiteiten. Holland Casino heeft de vergelijkende cijfers niet aangepast.

TOELICHTING OP HET GECONSOLIDEERDE OVERZICHT VAN HET TOTAALRESULTAAT

in duizenden euro, tenzij anders aangegeven

1. OPBRENGSTEN			
	2019		2018
Opbrengst Tafelspelen	288.931	265.794	201
Opbrengst Speelautomaten	383.496	340.032	
Baten voor kansspelbelasting¹	672.427		605.826
Kansspelbelasting	-202.400	-182.354	
	-202.400		-182.354
Troncopbrengst/tips			
Troncopbrengst	24.089	21.719	
Tips	1.380	1.310	
	25.469		23.029
Entreeontvangsten	1.972		1.734
Opbrengst Food & Beverage			
Opbrengst Food & Beverage (bruto)	63.410	55.503	
Verstrekingen aan gasten (tegen verkoopprijs)	-36.059	-31.090	
	27.351		24.413
Overige baten			
Parkeergelden	1.484	1.300	
Overige	207	220	
	1.691		1.520
Nettobaten	526.510		474.168
Afwikkeling claim²	7.226		11.418
Totale baten	533.736		485.586

1. De opbrengst Tafelspelen en Speelautomaten is onderhevig aan kansspelbelasting. Het tarief bedraagt 30,1 procent van de opbrengst.

2. Het bedrag in 2019 betreft de afwikkeling van de claim Amsterdam West, in 2018 de afwikkeling van de brand in Groningen.

2. AFSCHRIJVINGSKOSTEN EN BIJZONDERE WAARDEVERMINDERINGEN

	2019	2018
Afschrijvingskosten immateriële activa	-1.940	-1.289
Afschrijvingskosten materiële vaste activa	-37.860	-31.452
	-39.800	-32.741
Afschrijvingskosten gebruiksrechten gebouwen en terreinen	-11.662	-
Afschrijvingskosten gebruiksrechten overige bedrijfsmiddelen	-2.609	-
	-14.271	-
	-	-
Totaal afschrijvingskosten en bijzondere waardeverminderingen	-54.071	-32.741

De afschrijvingskosten materiële vaste activa wijken af van die in de verloopstaat in noot 10 voor het bedrag van de boekwaarde waar een opbrengst tegenover staat. Deze gesaldeerde waarde is opgenomen in noot 4.

De afschrijvingskosten zijn significant hoger door de invoering van IFRS 16, waardoor de huurkosten nu zichtbaar zijn onder de afschrijvingskosten. Zie noot 11 en de grondslagen op pagina 87 en 88.

3. PERSONEELSKOSTEN

	2019	2018
Salarissen	-197.808	-184.938
Sociale lasten	-29.460	-27.131
Pensioenlasten	-18.997	-18.080
Indirecte personeelskosten	-11.944	-9.493
Dotatie vaststellingsovereenkomsten	-1.101	-
Dotatie jubileumuitkeringen	-605	-602
Dotatie loopbaanbudget	-917	-1.380
	-260.832	-241.624

Sociale lasten

Hieronder is opgenomen het werkgeversaandeel sociale lasten voor 17,9 miljoen euro (2018: 16,4 miljoen euro).

Verder vallen hieronder de kosten voor de zorgwet voor 10,4 miljoen euro (2018: 9,8 miljoen euro).

Pensioenlasten

Dit betreft de werkgeverspremie die in het boekjaar verschuldigd is.

Holland Casino heeft de pensioenregeling ondergebracht bij Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap. Op basis van de bepalingen in de pensioenregeling kwalificeert deze als een toegezegde bijdrage pensioenregeling. Holland Casino heeft de aan Stichting Pensioenfonds Holland Casino en Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap verschuldigde premies als last in de winst- en verliesrekening verantwoord.

Het reglement van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap voorziet in geen enkel opzicht in de mogelijkheid tot bijstortingen in en/of onttrekkingen aan het fonds. Het pensioenfonds stelt jaarlijks de kostendeekkende premie vast, welke nodig is voor de nominale pensioenopbouw in het betreffende jaar. De kostendeekkende premie is hierbij gelijk aan de som van de actuariële premie van de pensioenopbouw in het betreffende jaar, de risicopremies, de solvabiliteitsopslag en de kostenopslag. De kostendeekkende premie bevat derhalve geen elementen die betrekking hebben op de opgebouwde pensioenen in het verleden dan wel betrekking hebben op de financiële positie van het fonds. Holland Casino kan niet worden aangesproken voor tekorten of overschotten in het pensioenfonds. Het risico van tekorten of overschotten is volledig voor rekening van de deelnemers aan de pensioenregeling.

Jaarlijks wordt door cao partijen besloten of de pensioenregeling per 1 januari van het volgende jaar uit de overeengekomen premie gefinancierd kan blijven worden of dat een aanpassing van de regeling noodzakelijk is. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een opgave door het pensioenfonds van het verwachte opbouwpercentage dat (financieel) realiseerbaar is uit de afgesproken premie voor het volgende jaar. Naast aanpassing van het opbouwpercentage kan door cao partijen ook tot een alternatieve aanpassing van de regeling besloten worden. Randvoorwaarde voor de aanpassing is dat te allen tijde de kostendeekkende premie binnen het afgesproken premieniveau blijft. Komen cao partijen er niet uit samen, dan zal het pensioenfonds tot een benodigde aanpassing van het opbouwpercentage besluiten en deze doorvoeren.

De pensioenregeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloon-regeling met een pensioenleeftijd van 67 jaar en een fiscaal minimale franchise.

Uitgangspunt van Gaming & Casino Services B.V. is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Voor een op balansdatum bestaand overschot bij het pensioenfonds wordt een vordering opgenomen als de onderneming de beschikkingmacht heeft over dit overschot, het waarschijnlijk is dat het overschot naar de onderneming zal toevloeden en de vordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De bestaande regeling is een beschikbare premieregeling. De opbouw van de beoogde pensioenaanspraken wordt steeds in het betreffende kalenderjaar gefinancierd door middel van premiebetalingen. De hoogte van het kapitaal dat kan worden aangewend voor de aankoop van een pensioen is gelijk aan de beleggingswaarde op pensioendatum. Het rendement op de premiebetalingen is niet gegarandeerd. De jaarlijkse premiebetalingen bedragen 4,7% van het pensioengevend salaris dat is gebaseerd op het brutoloon. Op basis van de uitvoeringsovereenkomst heeft Gaming & Casino Services B.V. geen andere verplichtingen dan de jaarlijkse premiebetalingen.

Indirecte personeelskosten

Dit betreffen onder andere kosten voor werving en selectie, opleidingen, bedrijfskantine en bedrijfskleding.

Personeelsbezetting

In 2019 waren er gemiddeld 3.994 medewerkers (2018: 3.866 medewerkers) in dienst van Holland Casino (exclusief stand-by medewerkers en stagiaires). Zie hieronder voor de verdeling over de afdelingen.

PERSONEELSBEZETTING PER AFDELING (GEMIDDELD)		
	2019	2018
Tafelspelen	1.471	1.443
Speelautomaten	342	317
Services	647	641
Food & Beverage	757	734
Overige	707	685
Gaming & Casino Services B.V.	70	46
	3.994	3.866

Het aantal medewerkers ultimo 2019 was 4.033 (ultimo 2018: 3.949) waarvan in dienst van Gaming & Casino Services B.V. 69 (ultimo 2018: 50).

4. OPERATIONELE KOSTEN

	2019	2018
Bedrijfskosten	-57.014	-54.848
Huisvestingskosten	-21.817	-30.547
Marketingkosten	-22.438	-22.537
Automatiseringskosten	-25.493	-22.322
Desinvesteringen materiële vaste activa	756	460
Overige operationele kosten	-1.617	811
	-127.623	-128.983

Bedrijfskosten

De bedrijfskosten betreffen voornamelijk onderhoudskosten activa, adviseurskosten, inkopen Food & Beverage, kosten voor entertainment, reis- en verblijfkosten en representatiekosten.

Huisvestingskosten

De huisvestingskosten zijn significant gedaald door de invoering van IFRS 16, waardoor de huurkosten nu zichtbaar zijn onder de afschrijvingskosten. Zie noot 11 en de grondslagen op pagina 87 en 88.

Overige operationele kosten

Deze post bestaat uit de gebruikelijke overige baten en lasten, zoals gemeentelijke bijdragen.

5. FINANCIERINGSBATEN

	2019	2018
Rentebaten uit deposito's en tegoeden bij banken	37	37
Koersresultaten	1.339	1.148
	1.376	1.185

6. FINANCIERINGSLASTEN

	2019	2018
Rentelasten uit tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerde financiële verplichtingen	-170	-170
Financieringslasten (commitment fee, utilisation fee, etc.)	-321	-401
Amortisatie financial fees	-162	-219
Rentelasten als gevolg van oprenting en/of discontering voorzieningen	-604	-44
Rentelasten leaseverplichtingen	-1.909	-
	-3.166	-834

Holland Casino heeft IFRS 16 voor het eerst toegepast op 1 januari 2019, op basis van de aangepaste retrospectieve benadering. Volgens deze benadering wordt vergelijkende informatie niet aangepast.

7. AANDEEL IN RESULTAAT DEELNEMINGEN

	2019	2018
Gaming Support B.V.	162	120
	162	120

8. VENNOOTSCHAPSBELASTING TEN LASTE GEBRACHT VAN HET RESULTAAT

	2019	2018
Acute belastingen	-23.579	-21.665
Latente belastingen	1.585	-1.583
Totale vennootschapsbelasting	-21.994	-23.248

De latente belastingvordering is gevormd op 1 januari 2016 ten gunste van het resultaat 2016 vanwege de invoering van de vennootschapsbelastingplicht voor Holland Casino per 1 januari 2016.

AANSLUITING BRUTORESULTAAT MET HET BELASTBAAR BEDRAG

	2019	2018
Resultaat voor belasting	89.582	82.709
Permanente verschillen:		
Beperkt aftrekbare kosten	657	637
Investeringsaftrek energie/milieu	-644	-97
Deelnemingsvrijstelling	-162	3.490
Resterende aftrek voorgaand jaar	-	-2.004
	-149	2.026
Tijdelijke verschillen:		
Fiscaal hogere desinvesteringstax	-1.942	-569
Fiscaal lagere afschrijving	4.319	2.462
Fiscaal lagere last voorzieningen	1.815	115
Fiscaal lagere last IFRS 16	773	-
	4.965	2.008
Belastbaar bedrag	94.398	86.743
Totaal te betalen acute winstbelastingen (effectief)	23.579	21.665
	24,9 procent	26,2 procent

Sinds 1 januari 2016 is de Wet modernisering VPB-plicht overheidsondernemingen van kracht geworden. Deze wet heeft als doel overheidsondernemingen op dezelfde wijze in de heffing van vennootschapsbelasting te betrekken als private ondernemingen om zo een gelijk speelveld te creëren. Dit houdt voor Holland Casino in dat zij per 1 januari 2016 Vennootschapsbelasting-plichtig is geworden. Hiertoe is per 1 januari 2016 een fiscale openingsbalans opgesteld. De vennootschapsbelasting is berekend op basis van de geldende belastingtarieven in Nederland, rekening houdend met de fiscale bepalingen die permanente verschillen veroorzaken tussen de bedrijfseconomische en de fiscale resultaat-bepaling. Voor Holland Casino bestaan deze permanente verschillen onder andere uit de deelnemingsvrijstelling met betrekking tot het resultaat uit haar deelneming Gaming Support B.V. en de beperking van aftrekbare kosten.

In 2017 heeft Holland Casino naast deze tijdelijke verschillen ook nog te maken gehad met een fiscale herinvesteringsreserve. Als gevolg van de brand in Groningen heeft de verzekeraar de schade aan de panden en inventaris uitgekeerd op basis van getaxeerde herbouwwaarde. Hierdoor ontstond een administratieve boekwinst ten opzichte van de afwaardering van de activa op basis van historische kostprijs. Aangezien de verzekeringsuitkering volledig zal worden aangewend voor de herbouw en inrichting van een nieuwe locatie, is voor deze bate een fiscale herinvesteringsreserve gevormd. In december 2018 is een tijdelijke vestiging in Groningen geopend.

OPBOUW LATENTIE VENNOOTSCHAPSBELASTING

	1-1-2019	mutatie	31-12-2019	Looptijd (in jaren)
Immateriële activa	278	-23	255	5
Materiële vaste activa	7.936	1.053	8.989	26
Voorzieningen	1.925	338	2.263	40
Leaseverplichtingen	-	144	144	22
Herinvesteringsreserve	-1.941	73	-1.868	2
Stand latentie voor vennootschapsbelasting	8.198	1.585	9.783	

De latente belastingvordering is gevormd op 1 januari 2016 ten gunste van het resultaat 2016 vanwege de invoering van de vennootschapsbelastingplicht voor Holland Casino per 1 januari 2016. Hiervoor is per 1 januari 2016 een fiscale openingsbalans opgesteld, welke is afgestemd met de Belastingdienst.

Er is in 2017 een nieuwe latentie gevormd voor het bedrag dat is gedoteerd aan de herinvesteringsreserve. Een gedeelte van de herinvesteringsreserve is in 2018 gebruikt voor nieuwe investeringen in overige bedrijfsmiddelen. Het overige gedeelte heeft betrekking op opstal en zal worden aangewend wanneer dit mogelijk is.

Door de toepassing van IFRS 16 ontstaat er een nieuwe latentie voor de leaseverplichtingen, omdat fiscaal geen rekening wordt gehouden met deze standaard.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS

in duizenden euro, tenzij anders aangegeven

9. IMMATERIËLE ACTIVA				
	Ontwikkelings- kosten	Software	Activa in uitvoering	Totaal
Aanschafwaarde	14.090	3.843	2.269	20.202
Cumulatieve afschrijvingen	-11.199	-2.499	-	-13.698
Stand per 31 december 2018	2.891	1.344	2.269	6.504
Investeringen – intern ontwikkeld	196	772	3.448	4.416
Afschrijvingen	-1.386	-554	-	-1.940
Desinvesteringen (aanschafwaarde)	-2.553	-560	-	-3.113
Desinvesteringen (cumulatieve afschrijving)	2.553	560	-	3.113
Stand per 31 december 2019	1.701	1.562	5.717	8.980
Aanschafwaarde	11.733	4.055	5.717	21.505
Cumulatieve afschrijvingen	-10.032	-2.493	-	-12.525
Stand per 31 december 2019	1.701	1.562	5.717	8.980

De immateriële vaste activa van Holland Casino bestaan voornamelijk uit de geactiveerde kosten ten aanzien van het online casinoproject Play Digital (3,9 miljoen euro, opgenomen onder ‘Activa in uitvoering’) en de ontwikkeling van een toekomstvast IT landschap. De geactiveerde kosten bestaan uit in- en externe uren, advieskosten en software.

Op 19 februari 2019 heeft de Eerste Kamer ingestemd met regulering van de online kansspelmarkt. Dat betekent dat online tegen betaling spelen naar verwachting vanaf 2021 legaal wordt bij aanbieders die daarvoor een vergunning hebben van de Kansspelautoriteit (Ksa). Ook Holland Casino zal een vergunningsaanvraag indienen.

De algemene gebruiksduur van immateriële activa is drie jaar. Voor de activa met betrekking tot project Play Digital en het IT landschap geldt een afwijkende gebruiksduur van vijf jaar.

10. MATERIËLE VASTE ACTIVA

	Terreinen en gebouwen	Verbouwingen	Installaties	Speelautomaten	Overige bedrijfsmiddelen	Activa in uitvoering	Totaal
Aanschafwaarde	49.170	84.679	121.584	107.583	129.618	17.187	509.821
Cumulatieve afschrijvingen	-12.726	-49.402	-79.552	-47.080	-90.955	-	-279.715
Stand per 31 december 2018	36.444	35.277	42.032	60.503	38.663	17.187	230.106
Investerings	235	3.052	5.337	11.958	14.232	22.025	56.839
Activa in uitvoering/in gebruik genomen	-	2.862	9	89	76	-3.036	-
Afschrijvingen	-1.529	-4.728	-7.338	-13.146	-10.750	-	-37.491
Desinvesteringen/ activa niet langer in gebruik (aanschafwaarde)	-	-8.133	-10.459	-9.520	-17.559	-	-45.671
Desinvesteringen/ activa niet langer ingebruik (cumulatieve afschrijving)	-	8.119	10.286	8.136	17.405	-	43.946
Stand per 31 december 2019	35.150	36.449	39.867	58.020	42.067	36.176	247.729
Aanschafwaarde	49.405	82.460	116.471	110.110	126.367	36.176	520.989
Cumulatieve afschrijvingen	-14.255	-46.011	-76.604	-52.090	-84.300	-	-273.260
Stand per 31 december 2019	35.150	36.449	39.867	58.020	42.067	36.176	247.729

Het bedrag van de investering bij 'Activa in uitvoering' betreft voornamelijk de nieuwbouw- (Utrecht en Venlo) en verbouwingsprojecten. De verschuiving van 'activa in uitvoering' naar de verschillende activaklassen betreft voornamelijk de renovatie in Scheveningen die in november 2019 in gebruik is genomen.

In 2019 heeft een schattingswijziging plaatsgevonden met betrekking tot de levensduur van de gebouwgebonden activa van de vestiging Groningen. De verwachte sluitingsdatum is verlengd van 2021 naar 2023. De impact van deze wijziging op de huidige en toekomstige afschrijvingskosten is als volgt:

	2019	2020	2021	2022	2023
(Lagere) hogere afschrijvingskosten	(911)	(908)	(78)	1.084	813

Ook voor Utrecht en Venlo heeft een schattingswijziging plaatsgevonden, maar dit heeft geen significante impact.

Er zijn zekerheden verstrekt in verband met de kredietfaciliteit voor terreinen en gebouwen. Deze hebben een boekwaarde van 31,8 miljoen euro, zie noot 20.

11. LEASES

Leaseovereenkomsten onroerend goed

Holland Casino huurt terreinen en gebouwen voor kantoor en casino's. De leaseovereenkomsten kennen een looptijd van 1 tot 22 jaar met een optie tot verlenging daarna.

Gedurende 2019 zijn sommige van de geleasede panden door Holland Casino onderverhuurd als operationele lease. Dit heeft echter geen materiële impact op de jaarrekening.

Verlengingsopties

Een aantal vastgoedleaseovereenkomsten bevat verlengingsopties die door Holland Casino kunnen worden uitgeoefend tot een jaar voor het einde van de niet-opzegbare contractperiode. Waar mogelijk streeft Holland Casino ernaar uitbreidingsopties op te nemen in nieuwe huurovereenkomsten om operationele flexibiliteit te verkrijgen. De uitbreidingsopties zijn alleen uitoefenbaar door Holland Casino en niet door de lessors. Holland Casino beoordeelt op de ingangsdatum van de leaseovereenkomst of het redelijkerwijs zeker is om de verlengingsopties uit te oefenen. Holland Casino beoordeelt opnieuw of het redelijkerwijs zeker is dat de opties worden uitgeoefend in geval van een belangrijke gebeurtenis of belangrijke veranderingen in omstandigheden die zij zelf in de hand heeft.

Overige leaseovereenkomsten

Holland Casino leaset auto's, speelautomaten en overige inventaris, met een looptijd tussen 1 en 5 jaar. Holland Casino controleert het gebruik van deze auto's, speelautomaten en overige inventaris en herwaardeert de leaseverplichtingen en de gebruiksrechten indien nodig.

Holland Casino huurt IT-apparatuur met een contracttermijn van één tot drie jaar. Deze leaseovereenkomsten zijn kortlopende leases en / of leaseovereenkomsten van artikelen met een lage waarde. Holland Casino heeft ervoor gekozen geen gebruiksrechten en leaseverplichtingen op te nemen voor deze leases.

Gebruiksrechten

Gebruiksrechten omvatten de geleasede activa en wordt onderverdeeld in 'Gebouwen en terreinen' en 'Overige bedrijfsmiddelen'. Deze laatste bestaat uit leaseauto's, lease speelautomaten en overige inventaris.

	Gebouwen en terreinen	Overige bedrijfsmiddelen	Totaal
Stand per 31 december 2018	-	-	-
Verwerking gebruiksrechten volgend vanuit de toepassing van IFRS 16	135.726	3.820	139.546
Stand per 1 januari 2019	135.726	3.820	139.546
Schattingswijzigingen ten aanzien van de einddata*	18.923	-	18.923
Rente aanpassingen in verband met wijziging einddata	-1.910	-	-1.910
Toevoegingen aan gebruiksrechten	4.545	1.606	6.151
Afschrijving gebruiksrechten	-11.662	-2.609	-14.271
Stand per 31 december 2019	145.622	2.817	148.439

* In verband met gewijzigde standpunten voor het bepalen van de einddata van leasecontracten.

De huurincentives die reeds ontvangen zijn vòòr 1 januari 2019 zijn verwerkt in de beginwaarde van de gebruiksrechten.

2019

Bedragen verwerkt in de winst- en verliesrekening

Leases onder IFRS 16

Interestlasten	1.909
Inkomsten uit sub-lease gebruiksrechten	440
Kosten met betrekking tot kortlopende leaseovereenkomsten	96
Kosten met betrekking tot het leasen van activa met een lage waarde	2.490
	4.935

Leaseverplichtingen

Nominale leasebetalingen

Korter dan 1 jaar	14.700
Langer dan 1 jaar en korter dan 5 jaar	62.346
Langer dan 5 jaar en korter dan 10 jaar	52.491
Langer dan 10 jaar	101.062
Totale nominale leaseverplichting per 31 december 2019	230.599

Leaseverplichtingen zoals verwerkt in de jaarrekening

Kortlopend	11.726
Langlopend	142.205
Totale leaseverplichting per 31 december 2019	153.931

Bedragen verantwoord in het kasstroomoverzicht

Totaal betaalde leasetermijnen in 2019	15.651
---	---------------

De gehanteerde disconteringsvoet ligt tussen 0% en 1,61%.

12. BELASTINGVORDERINGEN

	2019	2018
Latente vennootschapsbelasting		
Vennootschapsbelasting	11.651	10.139
Overige acute belastingvorderingen		
Omzetbelasting	1.103	742
	12.754	10.881

Zie verdere toelichting voor de opbouw van de latente vennootschapsbelasting, in noot 8.

13. NOG NIET GEAMORTISEERDE FEES

	2019	2018
Nog niet geamortiseerde fees, langlopend deel	511	638
Nog niet geamortiseerde fees, kortlopend deel	136	170
	647	808

Kosten die gemaakt zijn in verband met een nieuwe kredietfaciliteit zijn in aftrek gebracht op de verplichtingen van de uitstaande leningen en geamortiseerd over de resterende looptijd op basis van de effectieve interestmethode. In 2019 is de huidige kredietfaciliteit met 1 jaar verlengd. De kosten hiervoor zijn volgens IFRS 9 *Financiële instrumenten* direct in de lasten verwerkt. Wel is de looptijd van de huidige fees aangepast naar de nieuwe einddatum. Ultimo 2018 en 2019 was er geen uitstaande lening, dus worden deze kosten onder 'nog niet geamortiseerde fees' verantwoord. Zie voor verdere toelichting noot 20 Bankschulden.

14. DEELNEMINGEN**GAMING SUPPORT B.V.**

Stand per 31 december 2018	1.171
Resultaat Gaming Support B.V. (incl. omrekeningsverschillen)	162
Ontvangen dividenden	-40
Valutaomrekeningsverschillen uit resultaat deelnemingen	3
Stand per 31 december 2019	1.296

SAMENVATTING FINANCIËLE INFORMATIE GAMING SUPPORT B.V.

	31 december 2019
Flottende activa	2.776
Vaste activa	3.769
Kortlopende verplichtingen	3.062
Langlopende verplichtingen	243
Omzet	9.104
Resultaat	406
Eigen vermogen in de jaarrekening van Gaming Support B.V. per 31 december 2019	3.240
40 procent van het eigen vermogen van Gaming Support B.V. (deelneming in jaarrekening Holland Casino)	1.296

In 2019 vonden de volgende transacties plaats: geen verkopen aan Gaming Support B.V. en afname van diensten ter waarde van 4,3 miljoen euro (in 2018: geen verkopen aan Gaming Support B.V. en afname van diensten van 4,3 miljoen euro). Deze bedragen zijn inclusief BTW. Nog te betalen bedragen aan Gaming Support B.V. bedroegen eind 2019 0,4 miljoen euro (2018: 0,6 miljoen euro).

Deze transacties worden uitgevoerd tegen marktcondities en prijzen die niet gunstiger zijn dan die bedongen zouden zijn met derde, onafhankelijke partijen.

Stichting Beheer Fooiengelden

De volgende tabel geeft een overzicht van de financiële gegevens van Stichting Beheer Fooiengelden zoals opgenomen in de jaarrekening van Holland Casino. De balans van de deelneming bestaat enkel uit een banksaldo en een verplichting aan Holland Casino:

FOOIENGELDEN			
		2019	2018
Banksaldo		2.198	3.359
Verplichting aan Holland Casino		2.198	3.359

15. VOORRADEN			
		2019	2018
Vorraden	1.015	953	
		1.015	953

De voorraden betreffen voornamelijk verbruiksartikelen en grondstoffen ten behoeve van de horeca-activiteiten, alsmede artikelen voor prijzen in natura bij de speelautomaten en andere voorraden zoals brochures.

16. VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA			
		2019	2018
Debiteuren	1.055	261	
Vooruitbetaalde pensioenpremies	2.250	2.125	
Overige vorderingen	1.899	2.271	
Vooruitbetaalde kosten	3.194	1.994	
		8.398	6.651

De looptijd van alle vorderingen en overlopende activa is korter dan 1 jaar.

17. GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN			
		2019	2018
Gelden onderweg	8.616	9.021	
Geldvoorraad casino's	40.469	40.769	
Banktegoeden	53.170	35.536	
		102.255	85.326

De geldmiddelen en kasequivalenten zijn vrij opneembaar per 31 december 2019.

18. EIGEN VERMOGEN

Voor de verloopstaat wordt verwezen naar noot 38 in de enkelvoudige jaarrekening.

Minderheidsaandeelhouders

Onder minderheidsaandeelhouders is per 31 december 2019 het aandeel van derden in het vermogen van de groepsmaatschappij Gaming & Casino Services B.V. opgenomen.

19. VOORZIENINGEN

	Ontmantelings- kosten	Personeels- beloningen	Vaststellings- overeenkomsten	Loopbaan budget	Totaal
Stand per 31 december 2018	3.195	6.656	4	1.322	11.177
Dotatie/vrijval	400	605	1.101	917	3.023
Onttrekkingen	-	-558	-	-138	-696
Oprenting	19	585	-	-	604
Stand per 31 december 2019	3.614	7.288	1.105	2.101	14.108
Per 31 december 2018					
Langlopend deel voorzieningen	3.195	6.154	-	-	9.349
Kortlopend deel voorzieningen	-	502	4	1.322	1.828
Per 31 december 2019					
Langlopend deel voorzieningen	3.614	6.932	-	-	10.546
Kortlopend deel voorzieningen	-	356	1.105	2.101	3.562

De voorziening ontmantelingskosten is gevormd voor de (mogelijke) sluiting en ontmanteling van de panden van Holland Casino Eindhoven, Groningen, Nijmegen, Rotterdam, Utrecht en Venlo. De verwachting is dat Holland Casino Utrecht en Venlo in 2021 verhuizen naar nieuwe locaties waarbij de huidige locaties ontmanteld zullen worden. Voor de kosten die hiervoor gemaakt zullen moeten worden is een voorziening gevormd.

De voorziening personeelsbeloningen is gevormd voor toekomstige jubileumuitkeringen. Verder is de disconteringsvoet verlaagd van 1,4 procent in 2018 naar 0,6 procent in 2019. De onttrekkingen hebben betrekking op de daadwerkelijk betaalde jubileumuitkeringen in 2019. Er is bij waardering van deze voorziening rekening gehouden met onder andere de sterfte- en vertrekkansen van medewerkers.

De voorziening vaststellingsovereenkomsten is getroffen voor medewerkers die eind 2019 in gezamenlijk overleg met Holland Casino een aanzeggingsbrief hebben ontvangen. Het uitgangspunt hierbij is dat in 2020 een definitieve vaststellingsovereenkomst wordt overeengekomen. Het opgenomen bedrag is gebaseerd op de formule voor berekening van transitievergoedingen die vanaf 2020 zal worden gehanteerd.

De voorziening voor het loopbaanbudget komt voort uit de cao. De doelstelling van dit budget is het versterken van medewerkers qua ontwikkeling, inzetbaarheid en positie op de interne en externe arbeidsmarkt. In 3 jaar tijd wordt een persoonlijk budget van maximaal € 1.500 per medewerker opgebouwd, dat naar eigen invulling – binnen de fiscaal toegestane kaders en regels – voor het volgen van opleidingen kan worden gebruikt. Op basis van ervaringscijfers is deze voorziening financieel gezien voor 50 procent van de medewerkers getroffen.

20. BANKSCHULDEN

Er zijn geen bankleningen ultimo boekjaar.

Ultimo 2019 bedraagt de kredietfaciliteit 120 miljoen euro (2018: 120 miljoen euro) bestaande uit een ancillary facility (30 miljoen euro) en een revolving credit facility (90 miljoen euro). In 2019 is gebruik gemaakt van de verlengingsoptie van 1 jaar. De rente wordt bepaald door EURIBOR + margin (tussen 0,60 en 1,65 procent).

Rekening houdend met de ruimte voor bankgaranties ad 7,5 miljoen euro bedraagt ultimo 2019 de beschikbare kredietruimte 112,5 miljoen euro (ultimo 2018: 110,5 miljoen euro).

Kosten die gemaakt zijn in verband met een kredietfaciliteit worden in aftrek gebracht op de verplichtingen van de uitstaande leningen en geamortiseerd over de resterende looptijd op basis van de effectieve interestmethode. Ultimo 2018 en 2019 waren er geen uitstaande leningen, dus zijn deze kosten geactiveerd onder 'nog niet geamortiseerde fees'.

Er is een convenant opgesteld, welke jaarlijks getoetst wordt. Het gaat om de Net Senior Debt to Ebitda Ratio die lager of gelijk moet zijn aan 2,5. Met de banken is afgesproken dat de ratio berekend wordt op basis van de Accounting Principles die golden ten tijde van het afsluiten van de faciliteit ('frozen Gaap'), ofwel op basis van de cijfers gecorrigeerd voor de impact van IFRS 16. In 2018 en 2019 was dit respectievelijk -0,4 en -0,5.

Naast deze kwantitatieve criteria zijn ook een aantal kwalitatieve criteria opgenomen in de documentatie van de kredietfaciliteit. Een aantal vooraf gedefinieerde gebeurtenissen (zogenoemde Events of Default) kan resulteren in het beëindigen van de kredietfaciliteit, inclusief het per direct opeisbaar zijn van een eventueel getrokken financiering op de faciliteit. Het moment van de door de overheid afgedwongen sluiting van de casino's in verband met het coronavirus op 12 maart 2020 resulteert voor Holland Casino in het optreden van een 'Event of Default' op basis van twee criteria; (1) de (gedeeltelijke) beëindiging of opschorting van een significant gedeelte van de bedrijfsactiviteiten en (2) de significante beperking van de bedrijfsactiviteiten volgend uit maatregelen van onder andere overheidswege. Er is op 6 april 2020 van de banken een waiver ontvangen voor deze twee criteria voor een periode tot 1 juni 2020.

Er is een aantal zekerheden verschaft met betrekking tot de kredietfaciliteit, zoals een eerste hypotheek op de panden in Breda, Enschede, Scheveningen en Valkenburg.

21. BELASTINGVERPLICHTINGEN		
	2019	2018
Uitgestelde winstbelastingverplichtingen		
Uit hoofde van vennootschapsbelasting	1.868	1.941
Acute winstbelastingverplichtingen		
Vennootschapsbelasting	3.874	2.232
Acute overige belastingverplichtingen		
Kansspelbelasting	13.870	13.154
Omzetbelasting	112	93
Loonheffing	5.598	5.153
	19.580	18.400
	25.322	22.573

Er zijn ultimo 2019 geen voorwaardelijke belastingverplichtingen.

22. LANG- EN KORTLOPENDE VERPLICHTINGEN

	2019	2018
Leaseverplichtingen		
Leaseverplichtingen (langlopend)	142.205	-
Leaseverplichtingen (kortlopend)	11.726	-
	153.931	-
Overige verplichtingen		
Huur incentives (langlopend)	-	5.905
Huur incentives (kortlopend)	-	376
	-	6.281
Handelscrediteuren en overige schulden		
Crediteuren	25.355	15.932
Schulden aan Gaming Support B.V.	399	636
Vakantiedagen, vakantietoelage en salarissen	21.627	18.453
Jackpots	14.076	13.332
Mancoverplichting	3.728	3.327
Nog te betalen investeringen	5.203	4.830
Nog te betalen kosten	11.019	11.748
Overige schulden	12.575	11.352
	93.982	79.610

Leaseverplichtingen (gebruiksrechten)

Dit betreffen de leaseverplichtingen van de gebruiksrechten. Voor verdere toelichting, zie noot 11.

Leaseverplichting per 1 januari 2019	144.508
Schattingswijzigingen ten aanzien van de einddata	18.923
Rente aanpassingen in verband met wijziging einddata	-1.910
Nieuwe contracten en indexaties	6.152
Betaalde leasetermijnen	-15.651
Rente 2019	1.909
Leaseverplichting per 31 december 2019	153.931

Overige verplichtingen

Het bedrag van de ontvangen huurincentives onder 'Overige verplichtingen' is per 1 januari 2019 verwerkt in de beginwaarde van de 'Gebruiksrechten'.

Handelscrediteuren en overige schulden

De post 'Nog te betalen kosten' bevat voornamelijk openstaande orders en nog niet goedgekeurde facturen per einde boekjaar.

In de post 'Overige schulden' is de schuld voor het loyaliteitsprogramma opgenomen ad 3,5 miljoen euro (2018: 3,2 miljoen euro), alsmede een bedrag voor depots van 1,5 miljoen euro (2018: 1,7 miljoen euro). Voor het overige betreft het meerdere kleinere posten.

23. NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VERPLICHTINGEN

in miljoenen euro	Totaal 2019	< 1 jaar	> 1 jaar en < 5 jaar	> 5 jaar
Verplichtingen uit hoofde van:				
Investeringsverplichting gebruiksrechten	50,3	0,0	9,9	40,4
Investeringsverplichting ICT diensten	6,7	4,5	2,2	-
Investeringsverplichting materiële vaste activa	36,9	36,9	-	-
	93,9	41,4	12,1	40,4
	Totaal 2018	< 1 jaar	> 1 jaar en < 5 jaar	> 5 jaar
Verplichtingen uit hoofde van:				
Huur panden	155,9	13,3	53,0	89,6
Speelautomaten	5,9	4,2	1,7	-
Leaseauto's	1,1	0,6	0,5	-
ICT diensten	15,1	5,2	9,9	-
Investeringsverplichting materiële vaste activa	2,6	2,6	-	-
	180,6	25,9	65,1	89,6

Investeringsverplichting gebruiksrecht

De investeringsverplichting gebruiksrecht met een ingangsdatum na 31 december 2019 wordt wel als IFRS 16 geïdentificeerd, maar doordat de verplichting pas in 2021 ingaat, wordt deze ook pas in 2021 als 'gebruiksrechten' gedefinieerd.

Investeringsverplichting ICT diensten

In 2018 is Holland Casino een tweejarig contract aangegaan met KPN voor ICT-diensten. De ingangsdatum was 1 juli 2019. De identificeerbare activa in dit contract zijn verantwoord onder de leaseverplichtingen (volgens IFRS 16, zie noot 11). De overige onderdelen zijn hier als verplichting inzichtelijk gemaakt.

Investeringsverplichting materiële vaste activa

Voor investeringsprojecten en reguliere investeringen zijn per balansdatum verplichtingen aangegaan voor circa 36,9 miljoen euro (2018: 2,6 miljoen euro). Dit betreffen met name verplichtingen met betrekking tot de nieuwbouw in Utrecht en Venlo.

Bankgarantie

In totaal is er voor 7,5 miljoen euro (2018: 9,5 miljoen euro) aan bankgaranties afgegeven; 6,5 miljoen euro op voorschrift van De Nederlandsche Bank en 1,0 miljoen euro voor de huur van het pand in Amsterdam. Holland Casino acht de kans zeer klein dat zij in de komende twaalf maanden aan deze garanties zal moeten voldoen. Dit is eveneens het geval met in achtname van de coronacrisis.

Juridische geschillen

Holland Casino heeft per balansdatum enkele juridische geschillen lopen. Holland Casino verwacht niet dat deze aansprakelijkheidsclaims tot een materiële uitstroom van middelen zullen leiden en heeft derhalve geen voorzieningen getroffen per balansdatum.

Holland Casino is met de eigenaar van het Ven complex (Casino Amsterdam West-Sloterdijk) tot overeenstemming inzake het lopende juridische geschil gekomen. De hieruit voortvloeiende financiële afwikkeling van het geschil is in deze jaarrekening onder baten verantwoord.

24. FINANCIËLE INSTRUMENTEN - REËLE WAARDEN EN RISICOBEBEERKADER

In het kader van de normale bedrijfsvoering loopt Holland Casino krediet-, liquiditeits- en marktrisico.

Verantwoordelijk voor het risicobeheer van Holland Casino is het Bestuur. De auditcommissie ondersteunt de Raad van Commissarissen met het toezicht op de interne risicobeheersings- en controle systemen van Holland Casino en de financiële verslaggeving. Deze bestaat uit mevrouw R. Dekker (voorzitter) en mevrouw drs. M. M. van Zuijlen.

In 2019 kwam de commissie vier keer bij elkaar voor een reguliere vergadering. Belangrijke zaken die tijdens deze bespreking werden behandeld zijn onder meer het jaarverslag en het dividendbeleid.

Verwerkingscategorieën en reële waarden

De reële waarde van de financiële activa en -verplichtingen zijn nagenoeg gelijk aan de boekwaarden. De vermelding van de reële waarde van de leaseverplichtingen voor het lopende boekjaar is niet vereist.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat een afnemer aangegane contractuele verplichtingen niet nakomt. Om dit risico beperkt te houden zijn maatregelen ingesteld om te bewerkstelligen dat alleen zakelijke klanten met een adequate reputatie op het gebied van kredietwaardigheid op rekening de casino's kunnen bezoeken. De uitstaande vorderingen van Holland Casino zijn van beperkte omvang. Geldtransacties (onder andere wisseltransacties met vreemde valuta) vinden alleen plaats met hooggekwalificeerde kredietinstellingen. De boekwaarde van de financiële activa vertegenwoordigt het maximale kredietrisico.

DEBITEUREN 31-12-2019

in duizenden euro

Dagen	Gewogen gemiddeld kredietverlies	Bruto boekwaarde	Verwacht kredietverlies	netto boekwaarde
0-30	0,5%	643	-3	640
30-60	4,6%	37	-2	35
60-90	18,3%	3	-1	2
>90	1,1%	372	-3	369
		1.055	-9	1.046

Het verwachte kredietverlies op overige vorderingen is minimaal, zodoende is deze niet opgenomen in bovenstaande tabel.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat Holland Casino problemen heeft om te voldoen aan in contanten of in andere financiële activa af te wikkelen financiële verplichtingen.

Eind 2019 heeft Holland Casino een groot bedrag aan geldmiddelen en kasequivalenten (101,1 miljoen euro, waarvan 52,0 miljoen euro bij ABN AMRO bank en ING bank) en een beschikbare kredietfaciliteit van 120 miljoen euro.

Het liquiditeitsrisico is daarom klein en Holland Casino heeft dit risico per einde boekjaar derhalve niet afgedekt met (afgeleide) financiële instrumenten. Meer toelichting over de liquiditeit van Holland Casino is beschikbaar in noot 25 over kapitaalbeheer.

Marktrisico

Marktrisico betreft het risico dat de inkomsten van Holland Casino of de waarde van financiële instrumenten nadelig worden beïnvloed door veranderingen in marktprijzen zoals valutakoersen, rentetarieven en aandelenkoersen.

Holland Casino streeft ernaar de marktriscopositie binnen aanvaardbare grenzen te houden bij een optimaal rendement. Holland Casino heeft eind 2019 geen derivatenposities.

Valutarisico

Holland Casino wisselt chips en jetons tegen vreemde valuta voor (buitenlandse) gasten in de casino's. Aangezien de vreemde valuta in kas periodiek worden afgestort bij GWK-Travel loopt Holland Casino risico op koersverlies en loopt daarmee valutarisico. Om dit risico af te dekken neemt Holland Casino de volgende maatregelen:

- er worden transactiekosten in rekening gebracht bij wisseltransacties en
- op de inwisselkoers wordt een marge gehanteerd die de koersschommelingen tot één week (de maximale duur tussen de transactie en het moment van afstorting) opvangt.

In 2019 behaalde Holland Casino een positief koersresultaat ter waarde van 1,3 miljoen euro (2018: 1,2 miljoen euro); dit is verantwoord onder financiële baten en lasten in de winst- en verliesrekening. Het positieve koersresultaat toont aan dat Holland Casino het valutarisico voldoende mitigeert.

Renterisico

Renterisico is het risico dat wordt gelopen bij waardeveranderingen in financiële instrumenten als gevolg van een renteverandering in de markt. Het renterisicobeleid is gericht op het beheersen van de netto-financieringslasten door fluctuaties in de marktrente. Holland Casino heeft een kredietfaciliteit voor het geval er een liquiditeitstekort dreigt. Gezien de gunstige liquiditeitspositie van Holland Casino is ervoor gekozen deze kredietfaciliteit niet af te dekken door middel van (afgeleide) financiële instrumenten. Er zijn daarom per balansdatum geen derivaten in het bezit van Holland Casino.

Gevoeligheidsanalyses

Wijzigingen in de valutakoersen hebben nauwelijks invloed op het resultaat van Holland Casino door de genomen maatregelen zoals hierboven beschreven. Wijzigingen in de rentestand hebben nauwelijks invloed op het resultaat van Holland Casino omdat er per eind 2019 geen rentedragende verplichtingen en vorderingen op de balans staan.

25. KAPITAALBEHEER

Het beleid omtrent kapitaalbeheer van Holland Casino is gericht op het handhaven van een sterke vermogenspositie die vertrouwen wekt bij de samenleving, medewerkers, de overheid, potentiële investeerders en overige belanghebbenden. Hiermee kan de toekomstige ontwikkeling van de bedrijfsactiviteiten zeker gesteld worden. Het kapitaal van Holland Casino bestaat per eind 2019 uit een aandelenkapitaal, wettelijke reserves en overige reserves.

Om investeringen met een hoger en duurzaam rendement te kunnen realiseren heeft Holland Casino in september 2019 de huidige kredietfaciliteit verlengd. Deze heeft een totale kredietruimte van 120 miljoen euro, waarvan ultimo 2019 nog geen gebruik is gemaakt. De kredietfaciliteit is aangegaan met een bankenconsortium bestaande uit: ING (50 procent) en ABN AMRO (50 procent).

Over het dividend over het boekjaar 2018 zijn na balansdatum afspraken gemaakt met het ministerie van Financiën en in 2019 is 46,0 miljoen euro uitgekeerd.

Onderdeel van het kapitaalbeheer is het vaststellen van de verhouding tussen vreemd vermogen en eigen vermogen. Deze was als volgt:

VERHOUDING NETTOVERPLICHTING / EIGEN VERMOGEN		
	2019	2018
Langlopende verplichtingen	154.619	17.195
Kortlopende verplichtingen	132.724	102.446
Totale verplichtingen	287.343	119.641
Af. Geldmiddelen en kasequivalenten	102.255	85.326
Nettoverplichting	185.088	34.315
Eigen vermogen	244.170	222.759
Verhouding nettoverplichting/ eigen vermogen	0,8	0,2

Na de toepassing van IFRS 16 *Leaseovereenkomsten* is de netto schuld van het aangepaste eigen vermogen toegenomen van 0,2 naar 0,8. Dit is toe te schrijven aan de opname van gebruiksrechten en leaseverplichtingen op 1 januari 2019. De vergelijkende informatie is niet aangepast. Zie pagina 87 en 88.

De huidige verhouding tussen het vreemd vermogen en het eigen vermogen bevestigt dat de solvabiliteit van Holland Casino is gehandhaafd. Holland Casino zal met haar toekomstige beleid ernaar streven deze solide financiële positie te behouden.

Het effect van IFRS 16 bedraagt 155,4 miljoen euro. De leaseverplichtingen hebben een looptijd variërend van 1 tot 22 jaar. Deze hogere positie hoeft derhalve niet uit de geldmiddelen per 31 december te worden betaald.

Gezien de huidige liquiditeitspositie heeft Holland Casino geen uitstaande (afgeleide) financiële instrumenten per einde boekjaar ter afdekking van haar liquiditeits- en marktrisico.

Verbonden partijen

In de tabel is een overzicht opgenomen van de belangrijkste relaties met verbonden partijen. Tussen een aantal van deze entiteiten en Holland Casino hebben tijdens de verslagperiode transacties plaatsgevonden. De voorwaarden van de transacties met managers op sleutelposities en met hen verbonden partijen waren niet gunstiger dan beschikbare voorwaarden of voorwaarden waarvan men redelijkerwijze zou kunnen aannemen dat deze beschikbaar waren op vergelijkbare transacties op een zakelijke, objectieve basis met entiteiten die niet verbonden waren aan managers op sleutelposities.

VERBONDEN PARTIJEN		
Verbonden partijen	Aard van de relatie en relevante transacties	Relevante toelichting
Bestuur	Bestuurdersbeloningen	Bezoldiging bestuurders (zie pagina 137 bij de enkelvoudige balans)
Raad van Commissarissen	Commissaris beloningen	Bezoldiging RvC (zie pagina 137 bij de enkelvoudige balans)
Stichting Beheer Fooiegelden	Tronc en tips	Zie hieronder
Gaming Support B.V.	Deelneming	Op pagina 114 en 115
Van Linden Beheer B.V.	Deelneming	Op pagina 114 en 115
Staat der Nederlanden	Aandeelhouder/dividenden	Ingehouden winst op pagina 133 en 134

De Stichting Beheer Fooiengelden (SBF) is economisch gezien een 100 procent dochter van Holland Casino. Het doel van de SBF is het ten behoeve van Holland Casino en de werknemer (mede) uitvoeren van de fooiënregeling zoals opgenomen in de cao. De SBF is daardoor onlosmakelijk verbonden aan Holland Casino. Wekelijks worden de ontvangen fooiengelden overgemaakt naar de SBF en na uitbetaling van de salarissen wordt het banksaldo teruggestort aan Holland Casino. Per balansdatum bedraagt het saldo op de bankrekening van SBF 2,2 miljoen euro. Dit bedrag is meegeconsolideerd in de cijfers van Holland Casino. Het Bestuur van de SBF bestaat uit 4 bestuurders, 2 bestuurders namens Holland Casino en 2 bestuurders namens de vakbonden.

Holland Casino heeft ook een belang in een deelneming (Gaming Support B.V.), waarin ze invloed van betekenis heeft, maar geen beslissende zeggenschap uitoefent in bedrijfsvoering en/of financieel beleid. Transacties met deze partijen worden uitgevoerd tegen marktcondities en prijzen die niet gunstiger zijn dan die welke bedongen zouden zijn met derde, onafhankelijke partijen. Op grond hiervan wordt deze deelneming aangemerkt als verbonden partij.

Gebeurtenissen na balansdatum

In het boekjaar 2020 is de wereld geconfronteerd met een coronavirus uitbraak, welke door de Wereldgezondheidsorganisatie WHO op 11 maart jl. tot een pandemie is verklaard. Ook Nederland is niet ontsnapt aan de gevolgen van deze uitbraak, met een toenemend aantal besmettingen en overlijdensgevallen tot gevolg.

De Nederlandse regering heeft voordat deze jaarrekening is vastgesteld, reeds diverse maatregelen aangekondigd, welke bijna dagelijks aangescherpt of uitgebreid worden. Holland Casino is hierdoor dusdanig geraakt, dat het heeft moeten besluiten om vanaf donderdagavond 12 maart jl. om middernacht de deuren van al haar veertien vestigingen te sluiten.

Dit besluit heeft de consequentie dat Holland Casino vanaf dat moment geen inkomsten meer genereert. Daarmee is de noodzaak geboren om over te schakelen op een volledig andere modus van strakke sturing op kostenreductie en bewaking van liquiditeit.

Het uitgangspunt daarbij is dat de situatie van gedwongen sluiting minimaal van toepassing is tot en met 28 april 2020 (zoals door de Nederlandse regering is afgekondigd), met in achtname van de kans dat die periode mogelijk verlengd zou kunnen worden tot 1 juni 2020; in lijn met het verbod op bijeenkomsten en evenementen.

De verwachting is eveneens dat de economische situatie in Nederland na heropening van alle vestigingen, er één zal zijn van economische recessie, waardoor de bezoekersaantallen, gemiddelde besteding per bezoek en dus de totale bruto baten op de korte tot middellange termijn niet meer op hetzelfde niveau als voor de coronavirus uitbraak zullen terugkeren. Echter, welke impact de coronacrisis uiteindelijk heeft, hoe de wereld er dan uitziet, en in welke mate de economie op termijn zal opleven, is nog niet in te schatten.

Het bestuur erkent dat de effecten van de coronacrisis niet te voorspellen zijn. Met inachtneming van bovenstaande maatregelen en assumpties is de huidige situatie voor het bestuur echter voldoende reden om te vertrouwen op duurzame voortzetting van de ondernemingsactiviteiten, waarbij desalniettemin een materiële onzekerheid bestaat. Ondanks deze materiële onzekerheid is de jaarrekening opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling.

ENKELVOUDIGE WINST- EN VERLIESREKENING OVER 2019

ENKELVOUDIGE WINST- EN VERLIESREKENING OVER 2019

in duizenden euro	Toelichting	2019	2018
Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen na belastingen	27	535	219
Overige baten en lasten, na belastingen		66.804	59.176
Nettoresultaat		67.339	59.395

ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2019

ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2019			
in duizenden euro, voor winstbestemming	Toelichting	31-12-2019	31-12-2018
Vaste activa			
Immateriële activa	29	8.980	6.504
Materiële vaste activa	30	247.283	229.853
Gebruiksrechten	31	145.436	-
Latente vennootschapsbelasting	32	11.651	10.139
Nog niet geamortiseerde fees	33	511	638
Deelnemingen	34	1.889	1.691
Totaal vaste activa		415.750	248.825
Vlottende activa			
Vorraden	35	970	920
Vorderingen en overlopende activa	36	8.340	6.614
Acute belastingvorderingen	32	1.103	742
Nog niet geamortiseerde fees	33	136	170
Geldmiddelen en kasequivalenten	37	101.122	84.468
Totaal vlottende activa		111.671	92.914
Totale activa		527.421	341.739
Eigen vermogen			
Aandelenkapitaal	38	45	45
Wettelijke reserve		7.418	6.504
Reserve omrekeningsverschillen		-97	-100
Herwaarderingsreserve		1.898	1.898
Overige reserve		167.172	154.671
Onverdeeld resultaat		67.339	59.395
Totaal eigen vermogen		243.775	222.413
Langlopende verplichtingen			
Voorzieningen	39	10.517	9.323
Latente vennootschapsbelasting	41	1.868	1.941
Leaseverplichtingen	31	139.560	-
Overige verplichtingen	42	-	5.905
Totaal langlopende verplichtingen		151.945	17.169
Kortlopende verplichtingen			
Voorzieningen	39	3.562	1.828
Handelscrediteuren en overige schulden	42	93.700	79.461
Acute belastingverplichtingen	41	23.083	20.492
Leaseverplichtingen	31	11.356	-
Overige verplichtingen	42	-	376
Totaal kortlopende verplichtingen		131.701	102.157
Totale passiva		527.421	341.739

TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE JAARREKENING OVER HET BOEKJAAR EINDIGEND OP 31 DECEMBER 2019

Algemene informatie

De enkelvoudige jaarrekening maakt deel uit van de jaarrekening 2019 van Holland Casino.

Ten aanzien van de enkelvoudige winst- en verliesrekening van Holland Casino is gebruikgemaakt van de vrijstelling ingevolge artikel 2:402 BW.

Basis voor presentatie

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Holland Casino maakt voor de bepaling van de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en resultaatbepaling van haar enkelvoudige jaarrekening gebruik van de optie die wordt geboden in artikel 2:362 lid 8 BW. Dit houdt in dat de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en resultaatbepaling (hierna 'waarderingsgrondslagen') van de enkelvoudige jaarrekening van Holland Casino gelijk zijn aan de grondslagen die voor de geconsolideerde EU-IFRS jaarrekening zijn toegepast. Deze grondslagen omvatten ook de classificatie en presentatie van financiële instrumenten, zijnde eigen-vermogensinstrumenten of financiële verplichtingen. In het geval er geen andere grondslag worden genoemd, wordt verwezen naar de grondslagen zoals beschreven in de geconsolideerde jaarrekening. Voor een juiste interpretatie van deze enkelvoudige jaarrekening, dient de enkelvoudige jaarrekening te worden gelezen in samenhang met de geconsolideerde jaarrekening.

Informatie over het gebruik van financiële instrumenten en aanverwante risico's voor Holland Casino wordt verstrekt in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening van Holland Casino.

Alle bedragen in de enkelvoudige jaarrekening worden gepresenteerd in duizenden euro, tenzij anders vermeld.

Deze geconsolideerde EU-IFRS jaarrekening is opgesteld volgens de door de International Accounting Standards Board vastgestelde en door de Europese Unie aanvaarde standaarden (hierna 'EU-IFRS').

Verwezen wordt naar pagina 86 tot en met 103 voor een beschrijving van deze grondslagen.

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

Groepsmaatschappijen zijn alle entiteiten waarin het bedrijf direct of indirect overheersende zeggenschap heeft.

Holland Casino heeft overheersende zeggenschap over een entiteit wanneer deze wordt blootgesteld aan, of rechten heeft op, variabele opbrengsten uit haar betrokkenheid bij de groepsmaatschappijen het vermogen heeft om die opbrengsten te beïnvloeden via haar zeggenschap over het groepsbedrijf. Groepsmaatschappijen worden opgenomen in de consolidatiekring vanaf de datum waarop de vennootschap zeggenschap verkrijgt en worden uit de consolidatiekring verwijderd van de datum waarop de zeggenschap door Holland Casino over de groepsmaatschappij ophoudt. Deelnemingen in groepsmaatschappijen worden in de enkelvoudige jaarrekening verwerkt volgens de equity-methode, met de grondslagen voor de opname en waardering van activa en passiva en resultaatbepaling zoals uiteengezet in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

Resultaat deelnemingen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van Holland Casino in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties waarbij overdracht van activa en passiva tussen Holland Casino en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn geëlimineerd voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

Fiscale eenheid

Holland Casino vormt samen met haar dochterondernemingen een fiscale eenheid voor de heffing van omzetbelasting; elk der vennootschappen is volgens de standaardvoorwaarden aansprakelijk voor te betalen belasting van alle bij de fiscale eenheid betrokken vennootschappen.

Afrekening tussen Holland Casino en haar dochtermaatschappijen vindt plaats via de rekening-courant verhoudingen.

TOELICHTING OP HET ENKELVOUDIGE OVERZICHT VAN HET TOTAALRESULTAAT

in duizenden euro, tenzij anders aangegeven

26. PERSONEELSKOSTEN

	2019	2018
Salarissen	-194.321	-180.835
Sociale lasten	-28.901	-26.784
Pensioenlasten	-18.922	-18.039
Indirecte personeelskosten	-11.782	-9.394
Dotatie vaststellingsovereenkomsten	-1.101	-
Dotatie jubileumuitkeringen	-563	-524
Dotatie loopbaanbudget	-917	-1.380
	-256.507	-236.956

Voor de toelichting wordt verwezen naar noot 3 in de geconsolideerde jaarrekening.

Personeelsbezetting

In 2019 waren er gemiddeld 3.924 medewerkers (2018: 3.820 medewerkers) in dienst van Holland Casino (exclusief stand-by medewerkers en stagiaires).

PERSONEELSBEZETTING PER AFDELING (GEMIDDELD)

	2019	2018
Tafelspelen	1.471	1.443
Speelautomaten	342	317
Services	647	641
Food & Beverage	757	734
Overige	707	685
	3.924	3.820

Het aantal medewerkers ultimo 2019 was 3.964 (ultimo 2018: 3.899).

Gedurende het boekjaar 2019 bedroeg het gemiddeld aantal werknemers bij Holland Casino, omgerekend naar fte 2.896 (2018: 2.814). Hiervan waren 0 personen (2018: 0 personen) werkzaam buiten Nederland.

27. AANDEEL IN RESULTAAT VAN ONDERNEMINGEN WAARIN WORDT DEELGENOMEN, NA BELASTINGEN

Dit betreft het aandeel van Holland Casino in de resultaten van haar deelnemingen, waarvan een bedrag van 0,4 miljoen euro (2018: 0,1 miljoen euro) groepsmaatschappijen betreft.

28. ACCOUNTANTSHONORARIA

De volgende honoraria van KPMG Accountants N.V. zijn ten laste gebracht van de onderneming, haar dochtermaatschappijen en andere maatschappijen die zij consolideert, een en ander zoals bedoeld in artikel 2:382a lid 1 en 2 BW:

ACCOUNTANTSHONORARIA

	2019	2018
Onderzoek van de jaarrekening	275	261
Andere controleopdrachten	25	38
Adviesdiensten op fiscaal terrein (KPMG Meijburg & Co)	40	39
	340	338

De in de tabel vermelde honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening 2019 (2018) hebben betrekking op de totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening 2019 (2018), ongeacht of de werkzaamheden al gedurende het boekjaar 2019 (2018) zijn verricht.

TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS

in duizenden euro, tenzij anders aangegeven

29. IMMATERIËLE ACTIVA

Voor de toelichting wordt verwezen naar noot 9 in de geconsolideerde jaarrekening.

30. MATERIËLE VASTE ACTIVA

	Terreinen en gebouwen	Verbouwingen	Installaties	Speelautomaten	Overige bedrijfsmiddelen	Activa in uitvoering	Totaal
Aanschafwaarde	49.170	84.679	121.582	107.583	129.322	17.186	509.522
Cumulatieve afschrijvingen	-12.726	-49.402	-79.551	-47.080	-90.910	-	-279.669
Stand per 31 december 2018	36.444	35.277	42.031	60.503	38.412	17.186	229.853
Investerings	150	3.052	5.311	11.958	14.035	22.026	56.532
Activa in uitvoering/in gebruik genomen	-	2.862	9	89	76	-3.036	-
Afschrijvingen	-1.526	-4.728	-7.338	-13.146	-10.663	-	-37.401
Desinvesteringen/ activa niet langer in gebruik (aanschafwaarde)	-	-8.133	-10.459	-9.520	-17.493	-	-45.605
Desinvesteringen/ activa niet langer in gebruik (cumulatieve afschrijving)	-	8.119	10.286	8.136	17.363	-	43.904
Stand per 31 december 2019	35.068	36.449	39.840	58.020	41.730	36.176	247.283
Aanschafwaarde	49.320	82.460	116.443	110.110	125.940	36.176	520.449
Cumulatieve afschrijvingen	-14.252	-46.011	-76.603	-52.090	-84.210	-	-273.166
Stand per 31 december 2019	35.068	36.449	39.840	58.020	41.730	36.176	247.283

Voor de specifieke toelichting wordt verwezen naar noot 10 in de geconsolideerde jaarrekening.

31. LEASES

Gebruiksrechten

Gebruiksrechten omvatten de geleasede activa en worden onderverdeeld in 'Gebouwen en terreinen' en 'Overige bedrijfsmiddelen'. Deze laatste bestaat uit leaseauto's, lease speelautomaten en overige inventaris.

	Gebouwen en terreinen	Overige bedrijfsmiddelen	Totaal
Stand per 31 december 2018	-	-	-
Verwerking gebruiksrechten volgend vanuit de toepassing van IFRS 16	132.543	3.712	136.255
Stand per 1 januari 2019	132.543	3.712	136.255
Schattingwijzigingen ten aanzien van de einddata	18.923	-	18.923
Rente aanpassingen in verband met wijziging einddata	-1.910	-	-1.910
Toevoegingen aan gebruiksrechten	4.461	1.606	6.067
Afschrijving gebruiksrechten	-11.307	-2.592	-13.899
Stand per 31 december 2019	142.710	2.726	145.436

Bedragen verwerkt in de winst- en verliesrekening

Leases onder IFRS 16

Interestlasten	1.909
Inkomsten uit sub-lease gebruiksrechten	440
Kosten met betrekking tot kortlopende leaseovereenkomsten	96
Kosten met betrekking tot het leasen van activa met een lage waarde	2.490
	4.935

Leaseverplichtingen

Nominale leasebetalingen

Korter dan 1 jaar	14.328
Langer dan 1 jaar en korter dan 5 jaar	60.792
Langer dan 5 jaar en korter dan 10 jaar	51.369
Langer dan 10 jaar	101.062
Totale nominale leaseverplichting per 31 december 2019	227.551

Leaseverplichtingen zoals verwerkt in de jaarrekening

Kortlopend	11.356
Langlopend	139.560
Totale leaseverplichting per 31 december 2019	150.916

Bedragen verantwoord in het kasstroomoverzicht

Totaal betaalde leasetermijnen in 2019	15.268
---	---------------

Voor de specifieke toelichting wordt verwezen naar noot 11 in de geconsolideerde jaarrekening.

32. BELASTINGVORDERINGEN

Voor de toelichting wordt verwezen naar noot 12 in de geconsolideerde jaarrekening.

De belastingvordering benadert de reële waarde. De looptijd van de latente belastingvordering is 26 jaar waarbij de gehele vordering langlopend van aard is.

33. NOG NIET GEAMORTISEERDE FEES

Voor de toelichting wordt verwezen naar noot 13 in de geconsolideerde jaarrekening.

34. DEELNEMINGEN

Stand per 31 december 2019

Gaming Support B.V.	1.296
Gaming & Casino Services B.V.	593
	1.889

DEELNEMINGEN

	Vestigingsplaats	Aandeel in geplaatst kapitaal (percentage)
Gaming & Casino Services B.V.	Rotterdam	60
Stichting Beheer Fooiengelden	Den Haag	100*
Gaming Support B.V.	Rotterdam	40

* Stichting Beheer Fooiengelden (SBF) betreft een stichting en daarom is het aandelenbelang niet van toepassing. SBF is volgens IFRS 10 economisch gezien een 100 procent dochter en is daarom opgenomen in de consolidatie van Holland Casino.

Voor de toelichting wordt verwezen naar noot 14 in de geconsolideerde jaarrekening.

DEELNEMINGEN

Stand per 31 december 2018

	1.691
Resultaat Gaming Support B.V. (incl. omrekeningsverschillen)	162
Resultaat Gaming & Casino Services B.V.	373
Ontvangen dividenden	-340
Valutaomrekeningsverschillen uit resultaat deelnemingen	3
Stand per 31 december 2019	1.889

35. VOORRADEN

	2019	2018
Vorraden	970	920
	970	920

Voor de toelichting wordt verwezen naar noot 15 in de geconsolideerde jaarrekening.

36. VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	2019	2018
Debiteuren	1.055	261
Vooruitbetaalde pensioenpremies	2.250	2.000
Overige vorderingen	1.881	2.268
Vooruitbetaalde kosten	3.154	2.085
	8.340	6.614

Alle vorderingen hebben een verwachte looptijd van korter dan 1 jaar.

De reële waarde van de opgenomen vorderingen benadert de boekwaarde, gegeven het kortlopende karakter van de vorderingen en het feit dat waar nodig voorzieningen voor oninbaarheid zijn gevormd.

De vooruitbetaalde kosten bestaan uit vooruitbetaalde kosten met betrekking tot bedrijfskosten en marketingkosten voor boekjaar 2020.

Er zijn ultimo 2019 geen vorderingen op deelnemingen waarin Holland Casino invloed van betekenis kan uitoefenen.

37. GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN

	2019	2018
Gelden onderweg	8.616	9.021
Geldvoorraad casino's	40.469	40.769
Banktegoeden	52.037	34.678
	101.122	84.468

De geldmiddelen en kasequivalenten staan ter vrije beschikking.

38. EIGEN VERMOGEN

Op 31 december 2019 bestaat het maatschappelijk aandelenkapitaal uit 2.250 gewone aandelen met een nominale waarde van 100 euro. Het geplaatste en gestorte kapitaal bedraagt 45 duizend euro in de vorm van 450 aandelen met elk een nominale waarde van 100 euro.

Verder bestaat het eigen vermogen uit een wettelijke reserve, reserve omrekeningsverschillen, een herwaarderingsreserve, een winstreservering en minderheidsbelangen. De post wettelijke reserves bestaat uit een wettelijke reserve deelnemingen en een wettelijke reserve voor geactiveerde ontwikkelingskosten. De reserve omrekeningsverschillen betreft de omrekeningsverschillen van vreemde valuta voortvloeiend uit de deelneming. De herwaarderingsreserve is een wettelijke reserve en heeft betrekking op de herwaardering van materiële vaste activa. Voor deze gebouwen en terreinen in eigendom van Holland Casino is een herwaarderingsreserve gevormd indien de reële waarde hoger is dan de aanschafwaarde. Conform artikel 17 van de Beschikking casinospelen 1996 alsmede artikel 14 van de Statuten van Holland Casino is uit de netto-opbrengst van de gezamenlijke speelcasino's een reservering betreffende het Eigen Vermogen gevormd, die is geclassificeerd als 'overige reserve'.

De minister van Financiën heeft in 2019 het dividend met betrekking tot boekjaar 2018 vastgesteld. Van het resultaat van 2018 is 46,0 miljoen euro uitgekeerd aan de Staat. Het nettoresultaat is, met inachtneming van het dividend, toegevoegd aan het eigen vermogen; één en ander in overeenstemming met de bepaling inzake resultaatsbestemming zoals opgenomen in de overige gegevens van dit jaarverslag.

Onverdeeld resultaat

Bestemming van het resultaat over het boekjaar 2019

De jaarrekening 2019 is vastgesteld in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders gehouden op 7 april 2020.

De Algemene Vergadering van Aandeelhouders heeft de bestemming van het resultaat vastgesteld conform het voorstel van het Bestuur.

Voorstel tot resultaatbestemming 2019

Het Bestuur stelt, met goedkeuring van de Raad van Commissarissen, aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders voor het resultaat na belastingen over 2019 als volgt te bestemmen: geen dividend uit te keren en een bedrag van 67,6 miljoen euro toe te voegen aan de overige reserves. Later in het jaar zal in overleg met de aandeelhouder worden besloten of er een interim-dividend kan worden uitgekeerd.

Herwaarderingsreserve

Bij de conversie naar IFRS heeft Holland Casino geopteerd voor de 'deemed cost approach'; een keuzemogelijkheid die slechts eenmalig kan worden toegepast bij eerste toepassing van IFRS. Hierbij heeft Holland Casino ervoor gekozen om een deel van de panden in eigendom en de daartoe behorende eigen terreinen te waarderen op reële waarde. Voor deze terreinen is een herwaarderingsreserve gevormd indien de reële waarde hoger is dan de aanschafwaarde.

39. VOORZIENINGEN

	Ontmantelings- kosten	Personeels- beloningen	Vaststellings- overeenkomsten	Loopbaan budget	Totaal
Stand per 31 december 2018	3.195	6.630	4	1.322	11.151
Dotatie/vrijval	400	563	1.101	917	2.981
Onttrekkingen	-	-519	-	-138	-657
Oprenting	19	585	-	-	604
Stand per 31 december 2019	3.614	7.259	1.105	2.101	14.079
Per 31 december 2018					
Langlopend deel voorzieningen	3.195	6.128	-	-	9.323
Kortlopend deel voorzieningen	-	502	4	1.322	1.828
Per 31 december 2019					
Langlopend deel voorzieningen	3.614	6.903	-	-	10.517
Kortlopend deel voorzieningen	-	356	1.105	2.101	3.562

Voor de toelichting wordt verwezen naar noot 19 in de geconsolideerde jaarrekening.

40. BANKSCHULDEN

Voor de toelichting wordt verwezen naar noot 20 in de geconsolideerde jaarrekening.

41. BELASTINGVERPLICHTINGEN

	2019	2018
Uitgestelde winstbelastingverplichtingen		
Uit hoofde van vennootschapsbelasting	1.868	1.941
Acute winstbelastingverplichtingen		
Vennootschapsbelasting	3.722	2.187
Acute overige belastingverplichtingen		
Kansspelbelasting	13.870	13.154
Loonheffing	5.491	5.151
	19.361	18.305
	24.951	22.433

Er zijn ultimo 2019 geen voorwaardelijke belastingverplichtingen.

De looptijd van de uitgestelde winstbelastingverplichting is 2 jaar (zie ook noot 8). De looptijd van de acute belastingverplichtingen is korter dan 1 jaar.

42. LANG- EN KORTLOPENDE VERPLICHTINGEN

	2019	2018
Overige langlopende verplichtingen		
Leaseverplichtingen (langlopend)	139.560	-
Leaseverplichtingen (kortlopend)	11.356	-
	150.916	-
Overige verplichtingen		
Huur incentives (langlopend)	-	5.905
Huur incentives (kortlopend)	-	376
	-	6.281
Handelscrediteuren en overige schulden		
Crediteuren	25.217	15.911
Schulden aan groepsmaatschappijen	141	1.283
Schulden aan deelnemingen	399	636
Vakantiedagen, vakantietoelage en salarissen	21.482	18.361
Jackpots	14.076	13.332
Mancoverplichting	3.728	3.327
Nog te betalen investeringen	5.203	4.830
Nog te betalen kosten	10.810	11.549
Overige schulden	12.644	10.232
	93.700	79.461

Voor de toelichting wordt verwezen naar noot 22 in de geconsolideerde jaarrekening.

43. NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VERPLICHTINGEN

in miljoenen euro	Totaal 2019	< 1 jaar	> 1 jaar en < 5 jaar	> 5 jaar
Verplichtingen uit hoofde van:				
Investeringsverplichting gebruiksrechten	50,3	0,0	9,9	40,4
Investeringsverplichting ICT diensten	6,7	4,5	2,2	-
Investeringsverplichting materiële vaste activa	36,9	36,9	-	-
	93,9	41,4	12,1	40,4
	Totaal 2018	< 1 jaar	> 1 jaar en < 5 jaar	> 5 jaar
Verplichtingen uit hoofde van:				
Huur panden	153,4	12,7	51,1	89,6
Speelautomaten	5,9	4,2	1,7	-
Leaseauto's	1,1	0,6	0,5	-
ICT diensten	15,1	5,2	9,9	-
Investeringsverplichting materiële vaste activa	2,6	2,6	-	-
	178,1	25,3	63,2	89,6

Voor de toelichting wordt verwezen naar noot 23 in de geconsolideerde jaarrekening.

Fiscale eenheid

Holland Casino vormt samen met haar dochteronderneming een fiscale eenheid voor de heffing van omzetbelasting; elk der vennootschappen is volgens de standaardvoorwaarden aansprakelijk voor te betalen belasting van alle bij de fiscale eenheid betrokken vennootschappen.

Afrekening tussen Holland Casino en haar dochtermaatschappijen vindt plaats via de rekening-courant verhoudingen.

44. FINANCIËLE INSTRUMENTEN - REËLE WAARDEN EN RISICOBEBEERKADER

Het beheer van de financiële instrumenten op geconsolideerd niveau is niet significant anders dan op enkelvoudig niveau. Derhalve wordt verwezen naar noot 24 in de geconsolideerde jaarrekening.

VERBONDEN PARTIJEN

Verbonden partijen	Aard van de relatie en relevante transacties	Relevante toelichting
Gaming & Casino Services B.V.	Deelneming	Op pagina 132

De overige verbonden partijen zijn gelijk aan die in de geconsolideerde jaarrekening, zie noot 25.

In 2019 vonden de volgende transacties plaats: verkopen aan Gaming & Casino Services B.V. ter waarde 0,2 miljoen euro en afname van diensten ter waarde van 7,2 miljoen euro (in 2018: geen verkopen aan Gaming & Casino Services B.V. en afname van diensten van 9,0 miljoen euro). Deze bedragen zijn exclusief BTW. Nog te betalen bedragen aan Gaming & Casino Services B.V. bedroegen eind 2019 0,1 miljoen euro (2018: 1,3 miljoen euro).

Deze transacties worden uitgevoerd tegen marktcondities en prijzen die niet gunstiger zijn dan die bedongen zouden zijn met derde, onafhankelijke partijen.

BEZOLDIGING KEY MANAGEMENT PERSONEEL HOLLAND CASINO

Het key management personeel van Holland Casino bestaat uit haar bestuurders en commissarissen.

		2019	2018*
Bestuurders			
E. van Lambaart	vast salaris	243,8	239,3
	overige vergoedingen ¹	29,9	38,5
	periodiek betaalde beloningen	273,7	277,8
	variabel salaris ²	48,8	45,5
	pensioenlasten	23,2	22,8
		345,7	346,1
Drs. R.J. Bergervoet	vast salaris	225,8	221,6
	overige vergoedingen ¹	18,1	15,3
	periodiek betaalde beloningen	243,9	236,9
	variabel salaris ²	42,9	42,1
	pensioenlasten	20,1	19,8
		306,9	298,8
Commissarissen			
Mr. W.L.J. Bröcker	commissarisvergoeding ³	30,4	29,9
Mevr. drs. M.M. van Zuijlen	commissarisvergoeding ³	21,8	21,5
	commissievergoeding	2,0	2,0
Mevr. drs. R.E. Dekker	commissarisvergoeding ³	21,8	21,5
	commissievergoeding	2,8	2,8
Mr. P.F. Roks (tot 3-4-2019)	commissarisvergoeding ³	5,5	21,5
Mr. J.W. Baud	commissarisvergoeding ³	21,8	21,5
Mevr. drs. L.M.A. Donders (vanaf 3-4-2019)	commissarisvergoeding ³	16,4	-
		122,5	120,7

Er zijn geen leningen, voorschotten of garantstellingen ten behoeve van leden van Bestuur of de Raad van Commissarissen verstrekt door Holland Casino.

Stichting Beheer Fooiegelden heeft geen bezoldigde bestuurders en zijn derhalve niet opgenomen in bovenstaande tabel.

1. Dit bedrag bevat de fiscale bijtelling auto, werkgeverslasten en de mutatie in de verplichting inzake niet opgenomen vakantiedagen.
2. Variabele salarissen zijn gebaseerd op het huidige boekjaar, betaling vindt plaats in het volgende boekjaar.
3. De commissarisvergoeding is inclusief onkostenvergoeding en bevat in 2019 een structurele verhoging van 1,9 procent.

* Dit bedrag is aangepast voor vergelijkingsdoeleinden.

Hoofddorp, 7 april 2020

Bestuur:

E. van Lambaart
Drs. R.J. Bergervoet

Raad van Commissarissen:

Mr. W.L.J. Bröcker
Mevr. drs. M.M. van Zuijlen
Mevr. drs. R.E. Dekker
Mr. J.W. Baud
Mevr. drs. L.M.A. Donders

OVERIGE GEGEVENS

Deze geconsolideerde jaarrekening van het boekjaar 2019 is op 7 april 2020 ondertekend en vrijgegeven voor publicatie door de Raad van Commissarissen. De Raad van Commissarissen zal de jaarrekening ter vaststelling voorleggen aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 7 april 2020.

Winstbestemming

Per 1 april 2006 zijn de Beschikking casinospelen 1996 en de Statuten van Holland Casino gewijzigd. Een en ander vormt het sluitstuk van de overdracht van beleidsverantwoordelijkheid voor casinospelen door de minister van Economische Zaken alsmede het door de ministeries van Veiligheid en Justitie en Financiën gewenste onderscheid tussen beheer en beleid. Ten aanzien van de winstbestemming zijn de artikelen 17 van de Beschikking casinospelen en 14 van de Statuten relevant.

Op 15 december 2017 zijn de statuten van Holland Casino gewijzigd.

ARTIKEL 17 BESCHIKKING CASINOSPELEN

De netto-opbrengst van alle krachtens deze vergunning georganiseerde activiteiten, zijnde het verschil tussen de bruto-opbrengst en de som van de voor prijzen bestemde bedragen en de exploitatiekosten, wordt, nadat ten laste daarvan nog een eventuele door de minister van Financiën goed te keuren reservering ten behoeve van het eigen vermogen is gebracht en voor zover de liquiditeit zulks toelaat, afgedragen aan de Staat.

ARTIKEL 10 STATUTEN

- 10.1 De vennootschap kan slechts uitkeringen doen op aandelen voor zover haar eigen vermogen groter is dan het bedrag van het gestorte en opgevraagde deel van het kapitaal, vermeerderd met de reserves die op grond van de wet moeten worden aangehouden.
- 10.2 Uitkering van winst geschiedt na de vaststelling van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is, onverminderd het overigens in de statuten bepaalde.
- 10.3 De winst staat ter beschikking van de algemene vergadering. De algemene vergadering kan besluiten tot reservering of tot uitkering aan de aandeelhouders.
- 10.4 De algemene vergadering kan besluiten tot het doen van een tussentijdse uitkering ten laste van de reserves of van de winst van het lopende boekjaar. Behoudens in de in artikel 10.5 bedoelde gevallen, vereist het in de vorige zin genoemde besluit een voorstel daartoe van de raad van bestuur dat vooraf is goedgekeurd door de raad van commissarissen.
De algemene vergadering kan de raad van bestuur schriftelijk verzoeken tot het doen van een voorstel tot een uitkering als bedoeld in de vorige volzin. Indien de algemene vergadering een voorstel van de raad van bestuur tot een uitkering heeft afgewezen, kan de algemene vergadering de raad van bestuur opnieuw schriftelijk verzoeken om binnen acht weken een voorstel tot tussentijdse uitkering te doen, welk voorstel goedgekeurd dient te worden door de raad van commissarissen.

- 10.5 De algemene vergadering is vrij om te besluiten tot het doen van een tussentijdse uitkering ten laste van de reserves of van de winst van het lopende boekjaar zonder voorafgaand voorstel van de raad van bestuur:
- a. indien het in de laatste volzin van artikel 10.4 bedoelde voorstel door de algemene vergadering is afgewezen; en
 - b. indien de raad van bestuur niet binnen zes maanden na een schriftelijk verzoek daartoe van de algemene vergadering aan die vergadering een door de raad van commissarissen goedgekeurd voorstel tot een tussentijdse uitkering heeft gedaan.
- 10.6 Een tussentijdse uitkering is alleen toegestaan indien uit een tussentijdse vermogensopstelling blijkt dat aan het vereiste van artikel 10.1 is voldaan.
- 10.7 De tussentijdse vermogensopstelling heeft betrekking op de stand van het vermogen op ten vroegste de eerste dag van de derde maand voor de maand waarin het besluit tot uitkering wordt bekend gemaakt. Zij wordt opgemaakt met inachtneming van in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar beschouwde waarderingmethoden. In de vermogensopstelling worden de krachtens de wet en de statuten te reserveren bedragen opgenomen. Zij wordt ondertekend door de leden van de raad van bestuur en de leden van de raad van commissarissen. Ontbreekt de handtekening van een of meer van hen, dan wordt daarvan onder opgave van reden melding gemaakt.
- 10.8 De algemene vergadering is bevoegd om te bepalen dat een uitkering geheel of gedeeltelijk in een andere vorm dan in geld zullen worden uitgekeerd.
- 10.9 Bij de berekening van de verdeling van een voor uitkering op aandelen bestemd bedrag tellen de aandelen die de vennootschap in haar kapitaal houdt niet mee, tenzij op zodanige aandelen of certificaten van aandelen een recht van vruchtgebruik of een pandrecht rust ten behoeve van een ander dan de vennootschap ten gevolge waarvan het winstrecht toekomt aan de vruchtgebruiker of pandhouder.
- 10.10 Bij de berekening van het bedrag dat op ieder aandeel zal worden uitgekeerd, komt slechts het bedrag van de verplichte storting op het nominale bedrag van de aandelen in aanmerking.
- 10.11 Uitkeringen zijn betaalbaar uiterlijk dertig dagen na de dag waarop zij zijn vastgesteld, tenzij de algemene vergadering een andere dag bepaalt.
- 10.12 Uitkeringen, waarover vijf jaren en een dag nadat zij opeisbaar zijn geworden niet is beschikt, vervallen aan de vennootschap en worden aan de reserves toegevoegd.

Een regeling in verband met verliezen is niet opgenomen in deze statuten. In geval van verliezen worden deze in mindering op het Eigen Vermogen gebracht. Een eventueel negatief Eigen Vermogen wordt jaarlijks verminderd met het positieve nettoresultaat over het boekjaar.

CONTROLE VERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de algemene vergadering van aandeelhouders en de raad van commissarissen van Holland Casino N.V.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Holland Casino N.V. per 31 december 2019 en van het resultaat en de kasstromen over 2019, in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie (EU-IFRS) en met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).
- geeft de in dit jaarverslag opgenomen enkelvoudige jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Holland Casino N.V. per 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de in dit jaarverslag op pagina 79 tot en met 137 opgenomen jaarrekening 2019 van Holland Casino N.V. (de 'vennootschap') te Den Haag gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde en de enkelvoudige jaarrekening.

De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde balans per 31 december 2019;
2. de volgende geconsolideerde overzichten over 2019: de geconsolideerde winst-en-verliesrekening, het geconsolideerd overzicht van het totaalresultaat, het mutatieoverzicht geconsolideerde eigen vermogen en het geconsolideerde kasstroomoverzicht; en
3. de toelichting met een overzicht van de belangrijkste grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De enkelvoudige jaarrekening bestaat uit:

1. de enkelvoudige balans per 31 december 2019;
2. de enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2019; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Holland Casino N.V. zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materiële onzekerheid met betrekking tot continuïteit

Wij vestigen de aandacht op het onderdeel 'Continuïteitveronderstelling' in de toelichting op pagina 83 van de jaarrekening, waarin de onzekerheden zoals veroorzaakt door COVID-19 met betrekking tot de continuïteit van de bedrijfsactiviteiten zijn uiteengezet. Deze condities duiden op het bestaan van een onzekerheid van materieel belang op grond waarvan gereede twijfel zou kunnen bestaan over de continuïteitsveronderstelling van de entiteit. Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Onzekerheden in verband met de mogelijke effecten van COVID-19 zijn relevant voor het begrip van onze controle van de jaarrekening. In alle controles worden de redelijkheid van de door de vennootschap gemaakte schattingen, de daarmee verband houdende toelichtingen en de geschiktheid van het hanteren van de continuïteitsveronderstelling in de jaarrekening geëvalueerd en kritisch bevraagd. De geschiktheid van het hanteren van de continuïteitsveronderstelling hangt af van de beoordeling van de toekomstige economische omgeving en de toekomstige vooruitzichten en prestaties van de vennootschap. De COVID-19-pandemie stelt de mensheid en de economie wereldwijd voor een ongekende uitdaging. De gevolgen hiervan zijn op de datum van deze controleverklaring onderhevig aan een belangrijke mate van onzekerheid. Wij hebben de situatie en de onzekerheden zoals beschreven in de eerdergenoemde toelichting geëvalueerd en beschouwen de toelichting als toereikend. Echter, een controle kan niet de onbekende factoren, of alle mogelijke toekomstige implicaties voor een entiteit voorspellen en dit is in het bijzonder het geval met COVID-19.

CONTROLEAANPAK

Samenvatting

MATERIALITEIT

- Materialiteit van EUR 7 miljoen
- 1,3% van EUR 527 miljoen netto baten

GROEPSCONTROLE

- 99% van geconsolideerde totale activa
- 100% van geconsolideerde totale netto baten

KERNPUNTEN

- Onzekerheden in verband met COVID-19
- Volledigheid opbrengstverantwoording tafelspelen en speelautomaten mede in relatie met ontvreemding van geld en geldwaarden
- Juistheid berekening verplichting volgend vanuit IFRS 16 Leases

ORDEEL

Goedkeurend met verplichte paragraaf inzake een materiele onzekerheid met betrekking tot continuïteit.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 7 miljoen (2018: EUR 6 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van de netto baten (de brutobaten na aftrek van kansspelbelasting) en de materialiteit bedraagt 1,3% daarvan (2018: 1,3%). Wij beschouwen de netto baten als de meest geschikte benchmark, omdat gegeven de aard van de vennootschap de focus van de gebruikers van de jaarrekening primair activiteit-gedreven is en dit tevens over de jaren een stabiele benchmark is. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met de raad van commissarissen afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de EUR 350 duizend rapporteren aan hen alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de groepscontrole

Holland Casino N.V. staat aan het hoofd van een groep van entiteiten (groepsonderdelen). De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de jaarrekening van Holland Casino N.V.

De groepscontrole heeft zich met name gericht op de significante onderdelen. Wij hebben alleen Holland Casino N.V. geïdentificeerd als een significant groepsonderdeel gebaseerd op de aard en omvang van de activiteiten en de significante risico's.

Wij hebben voor het significante groepsonderdeel (Holland Casino N.V.) een controle van de financiële informatie uitgevoerd en voor de andere niet-significante groepsonderdelen een cijferanalyse uitgevoerd.

Bovengenoemde aanpak heeft geresulteerd in een dekking van 99% van de geconsolideerde totale activa en 100% van de geconsolideerde totale baten. Met deze werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

Reikwijdte van onze controle van fraude

In overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden zijn wij verantwoordelijk voor het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid (maar geen absolute) dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevatten die het gevolg zijn van fraude of fouten.

Als onderdeel van onze risico-inschattingswerkzaamheden hebben wij gebeurtenissen en omstandigheden geëvalueerd die wijzen op een prikkel of druk om fraude te plegen of een mogelijkheid bieden om fraude te plegen ('frauderisicofactoren') om op basis daarvan frauderisico's te identificeren, indien relevant.

Geïdentificeerde frauderisico's zijn besproken binnen het controleteam en wij zijn alert op aanwijzingen van fraude gedurende de controle.

Op basis van de controlestandaard hebben we de volgende frauderisico's geëvalueerd:

- frauderisico met betrekking tot de volledigheid van de opbrengstverantwoording voor tafelspelen en speelautomaten mede in relatie met ontvreemding van geld en geldwaarden; en
- frauderisico met betrekking tot doorbreking van interne beheersingsmaatregelen door management.

Onze controlewerkzaamheden omvatten een evaluatie van de opzet en het bestaan alsmede de effectieve werking van interne beheersingsmaatregelen die relevant zijn voor het mitigeren van deze risico's en gegevensgerichte controlewerkzaamheden, inclusief detailcontroles van (administratieve) journaalposten. Onze controlewerkzaamheden om frauderisico's te adresseren hebben geleid tot een kernpunt in onze controleverklaring. We verwijzen naar het kernpunt van de controle met betrekking tot de volledigheid opbrengstverantwoording tafelspelen en speelautomaten mede in relatie met ontvreemding van geld en geldwaarden.

Bij het bepalen van onze controlewerkzaamheden maken wij gebruik van de inschatting en evaluatie van de vennootschap met betrekking tot het interne beleid omtrent frauderisico-beheersing (preventie, detectie en respons), inclusief de opzet van ethische standaarden om een open en eerlijke cultuur na te streven. Als onderdeel van onze werkzaamheden hebben we het incidentenregister geïnspecteerd en opvolging van het management geëvalueerd.

We hebben onze risico-inschatting en controlewerkzaamheden gecommuniceerd aan het management en de audit commissie van de raad van commissarissen. Onze controlewerkzaamheden verschillen van een specifiek forensisch fraudeonderzoek, welk onderzoek vaak een meer diepgaand karakter heeft.

We merken op dat onze controle is gebaseerd op de procedures die zijn beschreven in overeenstemming met de toepasselijke controlestandaarden en niet primair zijn ontworpen om fraude te detecteren.

Reikwijdte van onze controle inzake het niet voldoen aan wet en regelgeving

Wij hebben feiten en omstandigheden geëvalueerd om wet- en regelgeving te identificeren die relevant zijn voor de vennootschap. In deze evaluatie hebben we gebruik gemaakt van een compliance specialist.

We hebben wet- en regelgeving geïdentificeerd die redelijkerwijs een materieel effect op de jaarrekening kan hebben op basis van onze risico-inschatting en sectorkennis, door middel van het bevragen van management en evaluatie van beleid en procedures geïmplementeerd ten aanzien van het voldoen aan wet- en regelgeving.

Geïdentificeerde wet- en regelgeving zijn besproken binnen het controleteam en wij zijn alert op aanwijzingen van het niet voldoen aan wet- en of regelgeving gedurende de controle. De potentiële impact van wet- en regelgeving varieert sterk:

- De vennootschap is onderhevig aan wet- en regelgeving die direct van invloed zijn op de jaarrekening, inclusief belastingwetgeving en verslaggevingstandaarden (inclusief vennootschap specifieke wet- en regelgeving). Wij hebben het voldoen aan deze wet- en regelgeving vastgesteld als onderdeel van onze controlewerkzaamheden voor de relevante elementen in de jaarrekening.
- Daarnaast is de vennootschap onderhevig aan diverse wet- en regelgeving waarbij niet voldoen aan deze wet- en regelgeving indirect van invloed op de jaarrekening kan zijn ten aanzien van elementen verantwoord of toegelicht in de jaarrekening, of beide, bijvoorbeeld als gevolg van het ontvangen van boetes of claims.

Wij hebben de volgende wet- en regelgeving geïdentificeerd die indirect, redelijkerwijs een materiele impact op de jaarrekening zouden kunnen hebben:

- Wet op Kansspelen; en
- Wet ter voorkoming van witwassen en financiering van terrorisme (Wwft).

De reikwijdte van onze controlewerkzaamheden zijn beperkter, in lijn met de Nederlandse controlestandaarden met betrekking tot het identificeren van het niet voldoen aan wet- en regelgeving die een indirecte invloed op de jaarrekening heeft tot het verkrijgen van inzicht door middel van het bevragen van management en inspectie van correspondentie met toezichthoudende instanties alsmede andere juridische correspondentie met betrekking tot voldoen aan wet- en regelgeving.

De impact van het niet voldoen of verdenking van niet voldoen aan wet- en regelgeving hebben wij geadresseerd in de controlewerkzaamheden met betrekking tot de relevante elementen zoals verantwoord in de jaarrekening.

De uitgevoerde werkzaamheden inzake het adresseren van het risico op het niet voldoen aan wet- en regelgeving hebben niet geleid tot het identificeren van een kernpunt in onze controleverklaring.

Onze controlewerkzaamheden verschillen van een specifiek forensisch onderzoek naar het voldoen aan wet- en regelgeving. Management is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening en voor de opzet van een zodanige interne beheersing die zij noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude, waaronder het voldoen aan wet- en regelgeving.

Indien de gevolgen voor de jaarrekening van het niet voldoen aan indirecte wet- en regelgeving (onregelmatigheden) minder (direct) van invloed zijn op gebeurtenissen en transacties die in de jaarrekening tot uitdrukking komen, hoe minder waarschijnlijk de inherent beperkte controlewerkzaamheden vereist door de controlestandaarden dit zouden identificeren. Bovendien bestaat er, zoals bij elke controle, een hoger risico op het niet detecteren van onregelmatigheden indien deze het gevolg zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, opzettelijke onjuistheden, verkeerde representaties of de doorbreking van interne beheersmaatregelen kunnen inhouden.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van commissarissen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

ONZEKERHEDEN IN VERBAND MET COVID-19

Wij verwijzen naar de paragraaf 'Materiële onzekerheid met betrekking tot continuïteit' voor dit kernpunt.

VOLLEDIGHEID OPBRENGSTVERANTWOORDING TAFELSPLEN EN SPEELAUTOMATEN MEDE IN RELATIE MET ONTVREEMDING VAN GELD EN GELDDWAARDEN

Omschrijving

Vanwege de significante hoeveelheid chartaal geld in omloop en de hieraan gerelateerde fraudegevoeligheid als gevolg van ontvreemding is een kernpunt van onze controle het vaststellen van de volledigheid van deze transacties en de voorraden geld en geldwaarden in beheer bij kassier functionarissen in de casinovestigingen.

Onze aanpak

Onze werkzaamheden bestonden, onder andere, uit:

- het evalueren van de opzet en het bestaan en het testen van de effectieve werking van interne beheersmaatregelen met betrekking tot de beschikking en bewaring van geld en geldwaarden. Deze interne beheersmaatregelen betreffen onder meer de dagelijkse inventarisatieprocedures;
- het evalueren van de opzet en het bestaan en het testen van de effectieve werking van de interne beheersmaatregelen met betrekking tot het toezicht op de geldverwerking. Hierbij hebben wij specifiek werkzaamheden uitgevoerd ten aanzien van het cameratoezicht;
- het op onaangekondigde momenten bijwonen van inventarisaties van geld en geldwaarden om vast te stellen dat de procedures zijn gevolgd en dat de uitkomsten hiervan juist zijn verwerkt in de opgemaakte kasstukken;
- het aansluiten van de opgemaakte kasstukken met betrekking tot de dagelijkse inventarisatie geld en geldwaarden op de financiële administratie; en
- het controleren van de periodiciteit van de opbrengstenverantwoording per casino.

Onze observatie

De uitkomsten van de door ons uitgevoerde procedures ten aanzien van de opbrengstverantwoording en het beheer van geld en geldwaarden zijn toereikend.

JUISTHEID BEREKENING VERPLICHTING VOLGEND VANUIT IFRS 16 LEASES

Omschrijving

Sinds 1 januari 2019 is IFRS 16 Leases van toepassing voor Holland Casino. Het inschatten van de looptijd van de contracten, met name het wel of niet meenemen van verlengingsopties als gevolg van mogelijke privatisering, vereisen professionele oordeelsvorming en hebben een significante impact op de waardering van de activa en passiva. De implementatie van deze standaard in combinatie met de significante impact op de jaarrekening, de evaluatie van het management rondom de schattingsgevoelige elementen en hiermee samenhangende toelichtingsvereisten maken dit voor ons een kernpunt in de controle.

Onze aanpak

Onze werkzaamheden bestonden, onder andere, uit:

- het evalueren van de redelijkheid van de belangrijkste oordelen en schattingen van het management bij het voorbereiden van de berekening van de leaseverplichting en bijbehorende activa, met name de bepaling van de duur van de overeenkomsten en de disconteringsvoeten;
- het evalueren van de volledigheid, juistheid en relevantie van de gegevens die gebruikt zijn bij de voorbereiding van de berekening van de leaseverplichting en bijbehorende activa. Hiertoe hebben wij onder meer de gegevens gecontroleerd met de contracten, informatie ingewonnen bij management en kostenrekeningen geïnspecteerd op huurkosten voor contracten die niet op de balans zijn opgenomen; en
- het vaststellen van wij de volledigheid, juistheid en relevantie van toelichting in noot 11 en 31 in de geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening op basis van de vereisten in IFRS 16 Leases.

Onze observatie

Op basis van de door ons uitgevoerde werkzaamheden zijn wij van mening dat de gehanteerde veronderstellingen van het management tot een evenwichtige inschatting hebben geleid. De toelichtingen over de toepassing van IFRS 16 Leases zoals opgenomen in noot 11 en 31 van de toelichting op de jaarrekening 2019 voldoen aan de vereisten die IFRS stelt.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat; en
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.
- Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.
- Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben een mindere diepgang dan onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.
- Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met EU-IFRS en met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstelling is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een verdere beschrijving van onze verantwoordelijkheden ten aanzien van de controle van de jaarrekening is opgenomen in de bijlage bij deze controleverklaring. Deze beschrijving vormt onderdeel van onze controleverklaring.

Amstelveen, 7 april 2020

KPMG Accountants N.V.
R.P. van der Brugge RA

Bijlage:

Beschrijving van onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

BIJLAGE BESCHRIJVING VAN ONZE VERANTWOORDELIJKHEDEN VOOR DE CONTROLE VAN DE JAARREKENING

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze ongedeelde verantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de onderdelen of activiteiten binnen de groep. In dat kader zijn wij ook verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.